

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

CZK/EUR ↘
24,350 -0,25 %

CZK/USD ↘
22,389 -0,79 %

PX ↗
1390,38 +0,09 %

FTSE ↗
7529,35 +1,01 %

DAX ↗
16397,52 +1,12 %

BTC/USD ↗
39700 +2,50 %

Sociálka jako vymahač dluhů

Nová pravidla pro dohodáře mohou zvýšit počet lidí v exekuci. Jejich smlouvy se budou evidovat a výdělky sčítat.

Strana 3

Newton Media a útok hackerů

Výpalmé 1,5 milionu eur jsme zaplatit odmítli, říká majitel firmy Petr Herian. Následky podnik pocítuje dodnes.

Strana 4

Jednat s lékaři mají jejich šéfové

Podle člena NERV Pavla Hroboně platy nejsou úkolem pro vládu, ale pro ředitele jednotlivých nemocnic.

Strana 6

Kam na luxusní dovolenou

Cestovní kancelář zmapovala, do kterých destinací, jak a za kolik jezdí nejbohatší lidé z Česka.

Strana 8 a 9

■ Pracovní trh

Dohady o minimální mzdě neskončí. „Poloautomat“ zaměstnavatele zklamal

Ani navázání minimální mzdy na tu průměrnou neznamena konec debat, o kolik přesně by její hodnota měla růst. Nic se nezmění, kritizují někteří zástupci firem chystanou novinku ministra Jurečky.

Jan Prokeš
jan.prokes@hn.cz

Dohady zástupců firem s odboráři a ministerstvem práce a sociálních věcí o navýšování minimální mzdy jsou pravidelným koloem posledních týdnů roku a ani letošek není výjimkou. Už od příštího roku chce ale ministr práce Marian Jurečka (KDU-ČSL) licitování o stovky či tisíce korun ukončit. Oproti slibovanému „automatu“ na růst minimální mzdy se ale v praxi systém zřejmě příliš nezmění.

„S odbory se neshodneme, jaká by měla být úroveň minimální mzdy, ale shodneme se na tom, že nás nebaví každoroční dohadování,“ říká pro HN výkonný ředitel Unie zaměstnavatelských svazů Vít Jásek. „Určení minimální mzdy je dnes politický handl, který nemá žádnou návaznost třeba na výkonnost ekonomiky. Chtěli jsme, aby její růst byl pro firmy předvídatelný, ale výsledek je pro nás zklamání,“ dodává Jásek k novele zákoníku práce, která má růst minimální mzdy navázat na vyšší průměrných výdělků v ekonomice.

Návrh zveřejnilo ministerstvo práce v říjnu, podnikatelé či další ministerstva pak měli na případné připomínky čas do začátku listopadu. Novela počítá s tím, že by se od roku 2025 minimální mzda určovala podle té průměrné. Ve hře jsou dvě varianty – buď bude minimální mzda na úrovni 50, nebo 45 procent průměrné mzdy.

Jak ale vyplývá z důvodové zprávy k novele, půjde jen o orientační hodnotu. Ministerstvo se hodlá k této hranici blížit, nemá však povinnost ji pevně stanovit. Finální koeficient pro výpočet minimální mzdy se tak bude i dál pravidelně jednou za dva roky určovat při jednání v rámci tripartity.

Pokud se navíc podstatně změní ekonomické podmínky, může změna minimální mzdy přijít i dříve než po dvou letech. „Podle požadavku zástupců zaměstnanců a zaměstnavatelů bude mít vláda možnost na základě zmocnění v zákoníku práce mimořádně zasáhnout v průběhu dvouletého období do již

stanovených koeficientů a nařízením vlády je změnit,“ uvádí zástupci ministerstva v důvodové zprávě.

Podle Jásky tedy novela proti současnému stavu žádnou změnu nepřináší. „Předpokládám, že návrh nějak přepracují. Takhle je to pro nás neakceptovatelné, je to ponechání současného stavu,“ tvrdí.

Nutnost pravidelného jednání o vyšší minimální mzdy ale z novely nezmizí. Ministerstvo práce a sociálních věcí vysvětluje, že to po Česku požaduje evropská směrnice. „Zatímco ke zvýšení minimální mzdy může docházet každý rok automaticky, mechanismus, podle kterého se počítá, musí být aktualizován nejpozději jednou za čtyři roky. Stanovit časově neomezený automatický mechanismus není možné, protože by to bylo v rozporu se směrnicí,“ uvádí mluvčí ministerstva Jakub Augusta.

S odboráři a zaměstnavateli se podle Augusty vláda dohodla, že o nastavení pravidel bude tripartita jednat každé dva roky. „Opravdu nejde o kosmetickou úpravu. Jasně reagujeme

na směrnici a přicházíme s předvídatelným řešením,“ dodává Augusta.

Další dvě velké zaměstnavatelské organizace, tedy Svaz průmyslu a Hospodářská komora, jsou k nově navrhovaným pravidlům shovívavější než Unie zaměstnavatelských svazů. „Ano, naší představou bylo, že valorizační mechanismus bude automatický, a ministerstvo navrhuje „poloautomat“. Posunem k transparentnějšímu nastavování minimální mzdy ale je, že novela ukládá vládě vždy zohlednit přiměřenost růstu minimální mzdy,“ uvádí mluvčí Hospodářské komory Miroslav Diro. Vláda by se v analýze měla kromě růstu výdělků v ekonomice řídit třeba také produktivitou práce či růstem životních nákladů.

Jáskovi z Unie zaměstnaneckých svazů se každopádně nelíbí ani to, že ministerstvo poslalo k připomínkám návrh, který nabízí dvě varianty budoucí minimální mzdy, tedy buď 45, nebo 50 procent té průměrné. „Takhle se legislativa nepřipomínkuje, mají poslat jeden návrh a my buď řekneme ano, nebo ne,“ míní Jásek.

Od minimální mzdy se odvíjí také výše takzvaných zaručených mezd, které pro jednotlivé profese určují nejvyšší možné výdělky. Zaručenou mzdou je dnes v tuzemsku odměňováno přes 94 tisíc zaměstnanců. Jedná se o podniky, kde pracovníci nemají odbory, a jejich mzda tak není výsledkem kolektivního vyjednávání.

Rovněž zaručené mzdy čekají od roku 2025 změny. A také zde nabízí ministerstvo v novele dva možné scénáře – buď se počet jejich úrovní sníží ze současných osmi na polovinu, nebo zaručené mzdy skončí úplně.

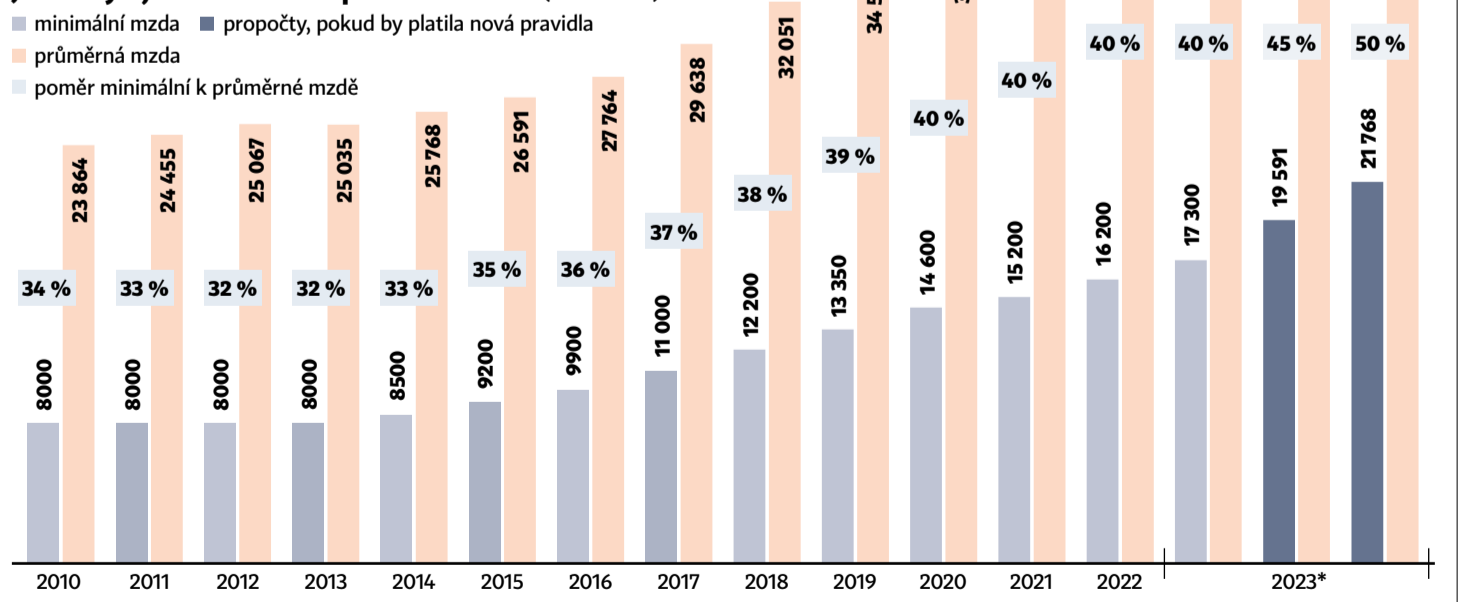
Při výpočtu minimální mzdy se bude vláda orientovat podle odhadované výše průměrných výdělků v ekonomice pro následující rok. Údaj dnes pravidelně zveřejňuje ministerstvo financí ve své makroekonomické prognóze.

Pro rok 2025 počítá ministerstvo financí s průměrnou mzdou 48 398 korun. „To bude věštění z křišťálové koule. Chtěli jsme průměrnou mzdou za poslední skončený rok a neviděla by nám ani třeba průměrná mzda za třetí kvartál současného roku, ale rozhodně jsme nechtěli, aby ve výpočtu bylo nějaké hypotetické číslo,“ říká Jásek.

Ministr práce Jurečka České televizi v neděli sdělil, že vláda se pravděpodobně přikloní k variantě 45 procent průměrné mzdy a pro příští rok se tak minimální mzda zvýší o 1600 korun na 18 900.

S přispěním Martina Ťopka

Jak se vyvíjela minimální a průměrná mzda (v korunách)

Zdroj: MPSV, MFČR, ČSÚ, výpočty HN Pozn.: Průměrná mzda za celý rok, minimální k 1. 1. daného roku * odhad průměrné mzdy podle nejnovější prognózy ministerstva financí

Životní prostředí

Státní lesy selhaly. Soud potvrdil pokutu za podcenění kůrovce

Kritiku expertů i úřadů, že státní lesníci v minulých letech podcenili kůrovcovou kalamitu na severu Moravy, ve středu definitivně potvrdila i justice. Brněnský Nejvyšší správní soud totiž zamítl žalobu Lesů České republiky na ministerstvo životního prostředí kvůli pokutě 3,5 milionu korun, kterou podnik v roce 2018 udělila Česká inspekce životního prostředí právě za nedůsledný zásah proti kůrovci.

Skonečnou platností tak posvětil stejné rozhodnutí pražského městského soudu z letošního května. Státní lesy předtím neuspěly ani s obdobnou žalobou na půlmilionovou pokutu kvůli kalamitě v jižních Čechách.

Soud v odůvodnění podepsaném předsedou senátu Zdeňkem Kühnem reaguje na obhajobu podniku, že jednal správně a za rozšíření kalamity mohlo zejména výjimečně suché počasí. „Nepříznivé klimatické podmínky částečně přispěly k šíření kůrovce, to ale nic nemění na stěžovatelově povinnosti zabránit jeho šíření,“ píše soudce ve zdůvodnění rozsudku, proti kterému už nejsou přípustné opravné prostředky.

Oba soudy se shodly se závěrem inspektorů, že státní lesy chybovaly, když okamžitě nezastavily plánované těžby v kůrovcem nezasažených oblastech a nepřesunuly zaměstnance a techniku do postižených porostů. „Zapříčinily tak rozšíření škůdce stromu, neboť bezodkladně neprijaly opatření k odstranění a zmírnění následků kůrovcové kalamity.“

Předseda senátu přitom konstatuje, že podnik o hrozbě předem věděl, měl zprávy o nepříznivých klimatických podmínkách, a přesto nezačal žádnou přípravu. „Ač napadené stromy označil, vyčkával, až se v aukci najde zpracovatel dříví. Tím umožnil další šíření kůrovce,“ stojí v rozsudku s tím, že lesy musely vědět o zvýšeném výskytu kůrovce již od roku 2015.

Podle soudu na firmu lze klást jako na profesionála vyšší nároky. „Lze tedy očekávat, že má odborné, organizační a technické předpoklady, aby řádně a včas plnil zákonné povinnosti v oblasti ochrany lesů.“

Někteří experti však dodnes upozorňují, že viníků mnohamiliardových škod bylo více. Svůj díl za podcenění varování, která přicházela zejména z řad akademiků, nesou i ministři zemědělství v době kalamity – Marian Jurečka (KDU-ČSL), Jiří Mílek (za ANO) a Miroslav Toman (ČSSD), lesnické instituce i část odborné veřejnosti.

Připomínají také, že zadávání těžeb, včetně kalamitních, externím firmám podniku nařizovala takzvaná Dřevěná kniha ministerstva zemědělství z roku 2011. „Stačilo prohlášení vlády či ministerstva, že se pro tak rozsáhlou kalamitu od nevyhovujícího modelu ustupuje,“ uvedl už v minulosti například Tomáš Pospíšil, který byl pověřen vedením Lesů ČR několik měsíců poté, co byl v květnu 2018 právě kvůli nezvládnuté kalamitě odvolán generální ředitel Daniel Szórád.

Vedení státní firmy, která se v posledních dvou letech vymanila z ekonomických potíží a vykázala v roce 2022 čistý zisk pět miliard korun, se podle mluvčí podniku Evy Joukové s obsahem rozsudku ještě nestačilo seznámit. „Jsme ale přesvědčení o našem správném postupu, stejně tak jako o tom, že jsme v daném místě a období nemohli udělat víc,“ uvedla mluvčí.

Podnik už letos podal ještě třetí žalobu kvůli více než třímilionové pokutě udělené inspekcí za nezpracování kůrovcem napadených stromů na Třebíčsku v letech 2020 a 2021. O ní ale soudy dosud nerozhodly.

Martin Biben

Krátce

Studený zápal plic je v Česku. Léky máme, hlásí odborníci

Záběry dětí, které v čínských nemocnicích čekají ve frontě na lůžko, vyvolávají po celém světě paniku. Zvýšené počty dětských pacientů se zápal plic hlásí také Francie a Nizozemsko. Podle členů Národního institutu pro zvládání pandemie má s tímto typem zápalu plic i Česko své zkušenosti. Popisují jaké, a zda je Česko na rostoucí čísla nemoci připraveno. Říká se mu suchý nebo i studený zápal plic. Projevuje se totiž suchým kašlem, horečkou, pocením a únavou. A na rozdíl od svých dalších „příbuzných“ postihuje zejména děti, a to nejčastěji od dvou do patnácti let. Podle údajů Národní referenční laboratoře z konce listopadu je tento typ zápalu i v Česku: konkrétně tři případy.

„Jedná se o zápal plic způsobený bakterií Mycoplasma pneumoniae, je to známý a dlouho popsáný patogen, takže určitě nejde o nic nového,“ říká předseda Společnosti infekčního lékařství Pavel Dlouhý. Podle něj je možné léčit tento typ nemoci antibiotiky ze tří různých skupin.

„Takže zcela určitě máme k dispozici léky, které tu infekci dobře zvládnou,“ říká Dlouhý s tím, že prudký rozvoj nemoci zřejmě souvisí s oslabenou imunitou. „Děti se dostaly do kontaktu bez respirátorů a tato nákaza se přenáší běžným kapénkovým způsobem. Stačí, když na sebe naprskají, a hned se to rozšíří,“ říká Dlouhý.

Souhlasí s ním i mikrobiolog Pavel Dřevínek z Fakultní nemocnice Motol, který je také členem skupiny pro zvládání pandemie. „Mycoplasmata vidáme každý rok, s výjimkou doby covidové, v laboratoři jsme na ně celou dobu nenarazili, nyní je opět vidíme, ale ne v míře, která by nás překvapovala,“ říká Dřevínek s tím, že tyto bakterie způsobují atypické zápal plic, nejsou stejné jako pneumokokové. „Mohou skončit hospitalizací, ale existují na ně antibiotika. Důležité je jen diagnostikovat a to umíme díky dostupným PCR testům,“ dodává.

Na infekci, která se nedávno ve větším spustila v severní Číně, upozornil ProMed. Ten monitoruje ohniska nemocí ve světě. Od poloviny října proto údaje z čínských sledovacích systémů sleduje i Světová zdravotnická organizace, která má podle svých představitelů situaci pod kontrolou.

„Nyní jsou ta čísla pod kontrolou, ale to neznamená, že se nebudou vyvíjet. Prostě jsme na začátku epidemie respiračních infekcí a do ledna mohou letět vzhůru,“ říká Dlouhý s tím, že pro zvládnutí případně vyšších čísel je důležité to, že původce dobře znají.

Michaela Ryšavá

Škoda Auto vyrábí v Bratislavě čtvrtou generaci Superbu

Před pár týdny se ještě na stejné montážní lince vyráběl Volkswagen up!, nejmenší model v nabídce německého koncernu. Teď jej nahradila vlajková loď Škody Auto. V bratislavské továrně VW začala v pátek sériová produkce čtvrté generace Škody Superb, zatím s karoserií kombi. „Limuzína, vyráběná na stejné lince, přibude příští rok,“ řekl předseda představenstva slovenské divize Volkswagenu Wolfram Kirchert.

Je to vůbec poprvé, co se bude vrcholný model české automobilky vyrábět pro Evropu jinde než v Kvasinách. Přesun to byl ale dlouho plánovaný, mladoboleslavská automobilka ho oznámila už v listopadu 2020. Produkce Superbu v Bratislavě pak spustila velká výrobní škatulata.

Do Kvasin se od příštího léta nastěhuje Octavia, která pro změnu na linkách v Mladé Boleslavi uvolní místo pro elektromobily. Do roku 2026 chce Škoda vyrábět hned šest modelů elektrických vozů.

A ještě jeden důsledek přesunu produkce Superbu do slovenské metropole má. „V prosinci letošního roku skončí v Bratislavě montáž SUV Karoq,“ řekla mluvčí slovenské divize Volkswagenu Lucia Kovarovič Makayová.

Slováci s montáží kvůli vysoké poptávce a nedostatku kapacit vypomáhali od října 2020 a zatím takto vyrobili asi 65 tisíc kusů kompaktního SUV. Do Bratislavy se z Česka dostávaly nalakované karoserie, v závodě VW k nim vyráběli podvozky a dávali auta dohromady.

Pro výrobu Superbu (a technicky spřízněného Volkswagenu Passat deváté generace) v Bratislavě otevřeli novou karosárnu v budově, která byla dříve nepoužívaná. „Maximální kapacita je 687 karoserií denně,“ uvedl vedoucí provozu Marián Karkuš.

Aktuální vytížení je podle něj maximálně deset až patnáct procent, postupně však objem výroby stoupá. Plné kapacity v rámci třísměnného provozu dosáhne karosárna příští rok v prvním nebo druhém čtvrtletí.

Karkuš také uvedl, že jsou schopni karoserie modelů od VW i Škody vyrábět v různém poměru podle aktuální poptávky a vytížení. „Superb a Passat s karoserií kombi mají shodných 90 procent karosářských dílů,“ pokračuje vedoucí. „Jiné jsou například víko kufru, kapota nebo blatníky,“ vypočítává. Karoserie Superbu Combi se skládá z 535 základních dílů, u liftbacku jich je 506, přesto se obě vyrábějí ve stejném čase. Až po středový sloupek B jsou shodné, jiná je jen zadní část.

Jan Matoušek

Vlády slíbily do roku 2030 ztrojnásobit obnovitelné zdroje

Na 117 účastníků klimatické konference OSN (COP28) v Dubaji se o víkend zavázalo ztrojnásobit do roku 2030 světovou kapacitu obnovitelných zdrojů energie. Chtějí tak snížit podíl fosilních paliv na výrobě energie, informuje agentura Reuters.

V textu se také uvádí, že ztrojnásobení energie z obnovitelných zdrojů by pomohlo odstranit fosilní paliva, která vypouštějí emise oxidu uhličitého, ze světového energetického systému nejpozději do roku 2050. Dokument podepsaly mimo jiné Evropská unie, Spojené státy, Spojené arabské emiráty, Brazílie, Austrálie nebo Kanada. Podporu ztrojnásobení obnovitelné energie do roku 2030 vyjádřila i Čína a Indie, ani jedna z obou zemí se ale k celkovému závazku nepřipojila.

Kromě cíle v oblasti obnovitelných zdrojů energie se země zavázaly zvýšit do roku 2030 míru energetické účinnosti z přibližně dvou procent na více než čtyři procenta. To znamená, že k výrobě zboží nebo služeb by mělo být zapotřebí méně energie.

Český premiér Petr Fiala na konferenci uvedl, že změna klimatu je jednou z největších globálních výzev naší doby. Zároveň jako součást řešení klimatických problémů obhajoval obnovený rozvoj jaderné energetiky, která je podle něj spolehlivá a zároveň čistá. Česká republika je rovněž připravena v příštích čtyřech letech poskytnout až čtyři miliony dolarů (zhruba 90 milionů korun) do světového fondu na pomoc rozvojovým zemím v boji proti klimatické změně, uvedl Fiala.

Účastníky summitu premiér ubezpečil, že Česko podporuje cíle pařížské klimatické dohody i klimatické cíle EU, včetně cíle vybudovat uhlíkově neutrální ekonomiku do roku 2050. Hájil přitom i využívání energie z jádra. „Ale chci zdůraznit, že úspěch v dosažení našich širších klimatických cílů je fundamentálně závislý na jaderné energii,“ dodal.

V Dubaji se rovněž na 50 ropných společností, které dohromady tvoří polovinu celosvětové produkce, zavázalo dosáhnout do roku 2030 téměř nulových emisí metanu. Přestanou také se spalováním nepotřebného plynu získaného při těžbě. K závazku se připojily velké národní ropné společnosti jako Saudi Aramco, Petrobras, Shell, TotalEnergies či BP.

Mezi řečníky na konferenci byli například americká viceprezidentka Kamala Harrisová, šéfka Evropské komise Ursula von der Leyenová či zakladatel Microsoftu Bill Gates (na snímku).

ČTK, eko

■ Trh práce

Sociálka jako vymahač dluhů. Nová pravidla pro dohodáře mohou zvednout počet lidí v exekuci

Jitka Vlková

jitka.vlkova@hn.cz

Pokud by firmy zaměstnávaly všechny pracovníky na dohodu klasicky, stát by na tom vydělal 15 miliard ročně. Dotlačit je k tomu mají upravená pravidla pro dohodáře, která začnou platit od léta. Nově se budou všechny jejich smlouvy evidovat a výdělky sčítat – častěji tedy z nich budou odvádět zdravotní a sociální pojištění. Tím, kdo má mít přehled o dohodách a odvodech z nich, bude Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ), která se na to nyní připravuje. Její pracovníci budou uhánět všechny, kteří včas nezaplatí. Za průtahy je pak může poslat do exekuce.

Nová pravidla počítají s tím, že na jednu dohodu si půjde vydělat na nejvýš 10 500 korun měsíčně, aniž by z ní pracovník musel platit pojistné. Pokud má takových smluv více, výdělky z nich se mu budou sčítat. Jakmile přesáhne limit 17 500 korun, musí odvést sociální a zdravotní pojištění ze všech dohod.

Na dohody často pracují například sezonní zaměstnanci či studenti. Dnes jsou dohody zpojistněny od 10 tisíc korun měsíčně, daně a případně pojistné odvádí zaměstnavatel. Centrálně se nikde nehlásí, takže stát o nich nemá přehled.

Informace o tom, kolik si kdo na dohodu vydělal, budou firmy od července povinně posílat na sociálku do 20. dne následujícího měsíce. Úřad bude vše evidovat, a pokud zjistí, že některý zaměstnanec překročil v součtu limit 17 500 korun, upozorní firmu i zaměstnance, že mají odvést svůj díl důchodového pojistného.

„Pokud nebude mít zaměstnanec datovou schránku, budeme mu informaci posílat na trvalou nebo korespondenční adresu,“ sdělil HN ústřední ředitel ČSSZ František Boháček. Než se však k dohodářům výzva k doplacení pojistného dostane, je možné, že část z nich výdělek utratí, k řadě dalších se informace nemusí dostat vůbec.

„Dohnat pracovníka kvůli doplatku na sociálním pojištění bude v řadě případů nemožné a vzniká tak velké riziko, že tu budou vznikat nové

dluhy na sociálním pojištění, a tedy i nové exekuce,“ upozorňuje expert na exekuce Radek Hábl, jenž je šéfem Institutu prevence a řešení předlužení. Pokud totiž dohodáři včas neuhradí doplatek, hrozí, že je ČSSZ pošle do exekuce. Není to neobvyklé – podle posledních dat Háblova institutu vymáhá úřad od lidí 7,6 miliardy korun.

Státní instituce – finanční či sociální správa, celníci a zčásti i Všeobecná zdravotní pojišťovna – si své dluhy až na výjimky vymáhají samy. A to v takzvané daňové neboli správní exekuci. Dělá ji úředník a má podobné možnosti jako běžný exekutor.

Může zablokovat účet, srážet dlužnou částku z výplaty či se pus-

tit do zabavování věcí. Výhodou pro stát je, že je tato exekuce mnohem rychlejší – nemusí se čekat, až ji povolí soud, stačí mít výkaz nedoplateků. Dlužník za to, že úřad musel přistoupit k vymáhání, uhradí paušální náklad pětistovku, zatímco u klasických exekutorů to dělá téměř sedm tisíc korun.

V souvislosti s komplikovanou úpravou dohod se objevily spekulace, že stát chce tímto způsobem přilákat vymahačům a exekutorům nový byznys. Těm by teoreticky úřad předával pohledávky k vymožení. „Nikdy jsme žádné pohledávky žádným firmám nepředávali, ani to ze zákona dělat nemůžeme,“ odmítá Boháček.

Na druhou stranu služby běžných exekutorů má stát možnost využít a dělá to i ČSSZ. Děje se to jen ve zlomku případů (v roce 2020 to bylo 0,6 procenta případů), kdy se úřadu nepodařilo nic vymoci a běžný exekutor má více možností, jak postihnout dlužníkův majetek.

Nasvou novou roli související s pravidly pro dohodáře – tedy evidenci a dohled nad odváděním pojistného – se nyní správa sociálního zabezpečení

chystá a bude upravovat své IT systémy. Nové povinnosti mají ČSSZ přibýt ve chvíli, kdy úřad zvažuje propuštění více než šesti stovek zaměstnanců. Boháček však věří, že by to neměl být problém díky digitalizaci úřadu.

Novinka nedopadne jen na samotné dohodáře. Sčítání výdělků mnoha firmám prodraží rozpočet na zaměstnance až o 38 procent. Navíc se o tom dozvědí se zhruba měsíčním zpožděním od výplaty.

„Pokud vám zaměstnanec předem neoznámí, že si vydělává i někde jinde, vůbec nevíte, kolik za něj ve finále zaplatíte,“ říká Lenka Řehková z účetní firmy Koru Embassy. Dohody tak podle ní přestanou zaměstnavatelé využívat.

To je ostatně jeden z důvodů, proč vláda ke zpřísnění pravidel přistoupila – aby zabránila jejich nadužívání. Jsou totiž často pro firmy a pracovníky výhodnější než lidi klasicky zaměstnávat a stát na tom tratí. Někteří lidé tak pracují na dohodu hned u několika zaměstnavatelů zároveň a přijdou si tak i na několik desítek tisíc korun měsíčně – bez nutnosti platit pojistné.

Úředník může zablokovat účet, srážet dluh z výplaty či se pustit do zabavování věcí.

Inzerce

Banky se mění na hi-tech vývojová centra

Během posledních let se naplno rozjela digitalizace českých bank, z nichž některé dnes patří mezi největší technologické společnosti u nás.

Už jsme si tolik zvykli nakupovat zboží a služby po internetu, že nám přijde nepříroze, když naše banka požaduje, abychom třeba kvůli spotřebitelskému úvěru osobně navštívili její pobočku. Jistě i to je důvodem úspěchu tzv. internetových bank, u kterých si plně vystačíme se smartphonem a mobilní aplikací. Má to ale jeden háček – internetové banky nenabízejí ani vzdáleně takový rozsah služeb jako tradiční bankovní domy.

Tradiční banky mají ale za sebou obrovský kus práce na digitalizaci a některé z nich už nabízejí téměř všechny své produkty a služby prostřednictvím internetového a mobilního bankovníctví. A stále přidávají služby nové – aktuálně třeba možnost převodu peněz pouze na základě telefonního čísla příjemce platby. „Digitalizace v bankovníctví probíhá už řadu let a klienti velmi pozitivně vnímají zavádění stále nových, čístej digitálních služeb. Je ale třeba si uvědomit, že finanční služby vyžadují zcela jinou úroveň bezpečnosti, spolehlivosti a dostupnosti než nakupování v e-shopech nebo třeba rezervace hotelů a objednávání jídla po internetu. Navíc musíme splňovat velmi náročné regulační požadavky. To znamená, že můžeme používat jen skutečně prověřené technologie a transformovat banku na základě nejvyšších stan-

Pavel Běťák, IT Area Lead Česká spořitelna

dardů v oboru,“ vysvětluje Pavel Běťák, IT Area Lead České spořitelny.

Základem je vlastní tým „Oddělení vývoje České spořitelny patří dnes mezi největší IT organizace v České republice – má přes 1 500 zaměstnanců, velký počet externích kolegů a rozpočet v řádu miliard korun ročně.“

Existují dva způsoby, jak digitalizovat služby tradiční banky – spolehnout se na externí dodavatele, outsourcing zodpovědnosti, nebo si postavit vlastní vývojový tým. Po zkušenostech s outsourcingem se

Česká spořitelna už před několika lety rozhodla vydat se cestou vlastního vývoje. Výsledkem je, že oddělení vývoje České spořitelny patří dnes mezi největší IT organizace v České republice – má přes 1 500 zaměstnanců, velký počet externích kolegů a rozpočet v řádu miliard korun ročně. „Úkolem našeho vývojového oddělení je transformovat Českou spořitelnu na moderní technologickou společnost, která bude drtivou většinu svých služeb poskytovat čistě digitální cestou. Za tímto účelem jsme postavili rozsáhlý tým a začali postupně modernizovat naše produkty a služby a přesouvat je do cloudu. I díky tomu, že máme celý vývoj pod naší kontrolou, směřujeme k plné digitalizaci rychlým tempem,“ vysvětluje Pavel Běťák.

Modernizovat a přesunout

A jak digitální transformace banky probíhá v praxi? „Každá tradiční banka má svůj základní, transakční systém, na který byly v průběhu let napojeny desítky systémů a aplikací pro konkrétní služby klientům i back-office procesy. Tuto složitou strukturu je nutné rozplést, jednotlivé služby a produkty, jako například platební styk, kartové operace, spotřebitelské úvěry a další, modernizovat a přenést je do cloudu,“ vysvětluje postup transformace České spořitelny Pavel Běťák. Klíčová je samozřejmě i volba technologií použitých pro modernizaci aplikací, které musí splňovat nejvyšší standardy v bezpečnosti, škálovatelnosti a výkonu.

Česká spořitelna v tomto ohledu vsadila na osvědčené platformy, se kterými pracují (nebo je i samy vyvíjejí) technologičtí giganti jako Google či Meta (provozovatel Facebooku) a které poskytují vysokou flexibilitu i bleskovou odezvu směrem k uživatelům. Právě na rychlosti odezvy velmi záleží, protože například aplikaci George České spořitelny používá takřka 10 milionů zákazníků skupiny Erste v šesti zemích (kromě České republiky jde o Rakousko, Slovensko, Rumunsko, Maďarsko a Chorvatsko), se 180 miliony interakcí každý měsíc.

Modernizované aplikace jsou umístěny do tzv. kontejnerů a přeneseny do cloud native prostředí. „Kromě nejvyšších nároků na zabezpečení, dostupnost a rychlost odezvy musí zvolená cloudová služba splňovat i požadavky na lokalizaci. To znamená, že

data našich klientů nesmí opustit hranice Evropské unie,“ popisuje Pavel Běťák.

Vývoj s podporou umělé inteligence

Za rychlý postup digitalizace a přesunu do cloudu vděčí Česká spořitelna především svému týmu vývojářů, architektů, projektových manažerů, testerů a dalších specialistů. Kromě znalostí technologií, díky kterým jsou modernizovány stávající a vytvářeny nové služby, potřebují vývojáři České spořitelny také znalosti cloudových služeb nebo platformy na analýzu velkých objemů dat.

„Stále více také pracujeme s technologií umělé inteligence, kterou využíváme především při analýze dat a zjišťování potřeb našich klientů.“

„Současně jsou pro naše vývojáře důležité i soft skills pro práci v týmu a leadership znalosti, díky kterým mohou řídit celý životní cyklus svých produktů. Stále více také pracujeme s technologií umělé inteligence, kterou využíváme především při analýze dat a zjišťování potřeb našich klientů. AI nám ale pomáhá i při vývoji, kdy mají všichni naši vývojáři k dispozici nástroje, které díky AI podporují rychlejší vytváření kvalitního kódu,“ dodává Pavel Běťák, IT Area Lead České spořitelny. Největší česká banka to myslí s umělou inteligencí opravdu vážně a jako jedna z pouhých 600 firem z celého světa se kvalifikovala do pilotního programu M365 Copilot, který integruje funkce AI do prostředí Microsoft 365 a podporuje produktivitu každého zaměstnance banky.

■ **Kybernetická bezpečnost**

Majitel Newtonu poprvé promluvil o ochromujícím útoku hackerů: Výpalmné 1,5 milionu eur jsme zaplatit odmítli

Michael Mareš

michael.mares@hn.cz

Byl pátek 25. srpna a Petra Heriana ve čtyři hodiny ráno vzbudil telefonát. Volal mu šéf IT, že se něco děje a že je to hodně špatné. „Je to existenční problém.“ Po půlnoci IT oddělení společnosti Newton Media zjistilo, že se v té chvíli neznámý útočník dostal přes bezpečnostní systémy do interní sítě a databáze a začal šifrovat data. Pracovníci firmy, která se zabývá monitoringem médií, poté rychle zakročili. Zhruba třetina dat ale už byla pryč. „Dešifrovat je nejde,“ slyšel od IT pracovníků Herian, když už zcela probuzený dorazil za rozbršesku do práce.

Newton Media není malá firma. Má tržby kolem 450 milionů korun a zaměstnává zhruba 500 lidí v deseti zemích střední Evropy a Balkánu. Na její monitoring a analýzy médií – papírových, internetových, televizí, rádií i sociálních sítí – spoléhají tisíce podniků. Od velkých byznysových říší, jako je PPF, Škoda Auto či ČEZ, přes banky a státní instituce až po politické strany a neziskové organizace. Ty všechny zjišťují, co se píše a říká o nich nebo o jejich konkurenci, ať už jde o aktuální monitoring, nebo o archiv sahající do roku 1989.

Při ohledávání škod Herianovi rychle došlo, že se jeho firma stala obětí sofistikovaného kyberútoku – konkrétně ransomwaru, škodlivého softwaru, který napadené straně zašifruje data a za jejich odemčení požaduje výpalmné. „Je to skupina profesionálů, která mapuje terén a zjišťuje, kde má oběť slabinu – kde začít šifrovat, aby je to nejvíc bolelo,“ popisuje zakladatel a šéf Newton Media. Útok firmu ochromil na několik týdnů a následky pociťuje dodnes.

Počet kybernetických úderů na tuzezemské firmy a veřejné instituce stoupá. Za posledních šest měsíců podle údajů kyberbezpečnostní společnosti Check Point čelila ransomwarovému útoku každá 39. společnost u nás. Zažilo ho několik nemocnic, Ředitelství silnic a dálnic, jaderná fakulta ČVUT, Český rozhlas či velké firmy jako OKD, Valbek či Sapeli.

Jak dát ransomware do účetnictví

Herian se druhý den útoku přes známého dostal k Martinu Hallerovi ze společnosti Patron IT. Haller v Česku patří k předním odborníkům na záchranu dat po ransomwarovém útoku a už pomohl řadě firem. „Každý úspěšný ransomware útok je bolestivý. Útočníkům trvá zašifrování dat zpravidla pár hodin, dát však síť dohromady je práce na týdny. Newton Media to měla o to těžší, že pracuje s obrovskými objemy dat, o dva řády více než běžná společnost,“ říká Haller.

Při obnovování dat v jednom dokumentu objevil vzkaz od útočníků:

Odemkneme vaše data, když zaplatíte 1,5 milionu eur – v přepočtu přes 36 milionů korun. Co na to Herian? „Z principu bych nikdy nezaplatil,“ říká. Šlo podle něj o dost vysokou částku a navíc se data dařilo zachránovat. Říká také, že jakmile jednou zaplatíte, dostanete se na listinu placících klientů a vrátí se vám to jako bumerang. „A jak bych to dal do účetnictví?“

V přesvědčení neplatit Heriana utvrdilo i následné zjištění, že jde o známou hackerskou skupinu z Ruska jménem BlackCat. „Zjistili jsme, že se tím pochlubili na dark netu. Denně úspěšně útočí na tři až pět firem, před námi se dostali na kobyliku australské nemocnice a kasinu v Americe.“

„Na Newton Media zaútočila – k jejich smůle – jedna z těch lepších skupin,“ přitakává Haller. Gang BlackCat je známý svým kreativním přístupem a mezi jeho oběti patří zejména poskytovatelé kritické infrastruktury.

Proč se ale do hledáčku hackerské skupiny, před kterou varovala i FBI, dostala rodinná česká firma? „Nikdy by mě nenapadlo, že půjdou zrovna po nás. Ale pochopil jsem, že je potřeba se na to dívat ne jako na útok, ale jako na byznys,“ říká Herian. „Byli jsme ideální cíl: dostatečně velký, s tržbami ve stovkách milio-

nů korun a máme byznys postavený na každodenní službě – aby byla co největší pravděpodobnost, že opravdu zaplatíme. K tomu přispívá i fakt, že vlastníkem je soukromá osoba. To znamená, že jedná s jednou osobou, která rozhoduje.“

Petr Herian rozjel službu Newton jako malou živnost monitorující denní tisk pro Senát v polovině 90. let. Na začátku se jako student ČVUT spojil s majiteli finanční skupiny Newton Financial Management – od tud služba získala své jméno a Herian přístup k tehdy drahým počítačům. Z původních akcionářů ve firmě nejdéle vydržel Petr Kraus, od kterého v roce 2012 Herian jeho téměř poloviční podíl vykoupil zhruba za 80 milionů korun. Od té doby je majoritním majitelem firmy, jejíž zisk se pohybuje kolem osmi procent tržeb a má v archivu více než 110 milionů článků.

Kudy se dostali dovnitř?

Slovo ransomware se stalo v posledních letech běžnou součástí zpravodajství v Česku. Firmy, které se dušovaly, že jsou pro hackery nezajímavé, byly často vyvedeny z omylu. Útoky na menší podniky mohou podle zástupců Check Pointu souviset s nárůstem počtu menších ransomwarových gangů.

„Ransomwarové skupiny fungují často jako špičkové technologické společnosti, s vlastními vývojáři, pro-

dejním oddělením, týmem vyjednáváčů a marketingem. Nebojujete tedy s nějakou partičkou nerdů ze sklepa. Navíc kyberzločinci všechny útoky pečlivě analyzují a obvykle útočí v době, kdy lidé nejsou tak ostražití. V uplynulém roce došlo k většině útoků o víkendech a svátcích,“ říká Peter Kovalčík, regionální ředitel Check Pointu pro kyberbezpečnost.

Incident měl vliv i na hospodaření firmy. Herian přiznává, že šlo téměř o 10 milionů, což je zhruba třetina ročního zisku.

Většina současných ransomwarových útoků začíná zneužitím nechráněného místa ve firmě, ať už jde o příliš jednoduché heslo k účtu zaměstnance, chybějící aktualizace softwaru, nebo lidskou chybu – například otevření e-mailu se škodlivým odkazem či přílohou.

Jak tomu bylo u Newton Media? Herian dodnes přesnou cestu, kterou se hackeři dostali dovnitř, nezná.

Nemyslí si ovšem, že někdo z jeho lidí kliknul na škodlivý odkaz. „Spíš šlo o dlouhodobé sledování vzorců našich procesů. Prostě nás přečetli,“ říká s tím, že odpovědnost konkrétního jedince neřeší. „Minulost nezměním. Spíš jsem řešil, co udělat pro to, aby se to už nestalo.“

Boj o přežití

První hodiny a dny po odhalení útoku v Newton Media popisuje Herian jedním slovem: šok. „Byl to boj o přežití,“ dodává s tím, že vše nahlásili na policii (ta případ před několika dny odložila) a také Národnímu úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost. Pomocť si ale museli sami.

Prvních 14 dní byla služba kompletně mimo provoz, mezitím pro největší klienty provizorně zajišťovali online monitoring náhradním způsobem. A postupně, týden po týdnu, obnovovali ze záloh ztracená data. „Za měsíc a půl jsme se dostali až do roku 1990, to jsou celkem stovky terabytů dat – nejen texty, ale i PDF a audiovizuální nahrávky.“

Největší problém podle Herianových slov nebyl ve samotnou obnovu dat, ale spíš v tom, že útok rozbil takzvané indexování: tedy schopnost hledat v archivu výskyty zmínek. Zpětně ovšem na kritických chvílích nachází i několik pozitiv. „Našli jsme díky tomu nový systém indexování, který je násobně rychlejší. Také jsme si pročistili vlastní systémy, takže nyní používáme méně serverů, a částečně to uspišilo naši migraci do cloudu.“

Klienti Newton Media byli podle Heriana až na výjimky shovívaví, i proto, že sami měli s kyberútoky svou zkušenost. „Dali jsme jim slevu. Ve finále jsme přišli jen o dva zákazníky,“ dodává.

Patron IT pomohl firmě přenastavit bezpečnostní infrastrukturu tak, aby měla mnohem větší šanci další útok ustát. Nově se k přístupu do citlivých částí systému používají časové zámky, zálohuje se do cloudu i na vlastní server v sídle firmy.

„Opatření byla celá řada. Předělala se architektura sítě a služeb, zpřísnilo se nastavení, upgradovalo se na novější verze systémů, posílily se monitorovací technologie...“ vypočítává Haller a Herian doplňuje, že vylepšená obranyschopnost prošla prvním testem hned týden po ransomwarovém napadení. „Když viděli, že neplatíme, zkusili na nás DDoS útok. A neuspěli,“ zmiňuje taktiku, při níž se útočníci snaží přetížit webové stránky oběti.

Incident měl vliv i na hospodaření firmy. Herian přiznává, že šlo téměř o 10 milionů korun, což je zhruba třetina ročního zisku. Škoda se ale podle něj nedá vyjádřit jen penězi.

„Vaši lidé najednou musí makat víkendy a přesčasy na něčem, co jste vůbec neplánovali. Ztratíte dynamiku a vidíte obrovskou únavu celého týmu,“ zdůrazňuje. „Jsme teď mnohem lépe připraveni.“

Petr Herian rozjel službu Newton jako malou živnost monitorující denní tisk pro Senát v polovině 90. let. Teď jde o firmu s tržbami kolem 450 milionů a zákazníky z řad největších českých firem či státních institucí. **Foto: HN – Honza Mudra**

■ Politika

Kalouškův úmysl jít do eurovoleb přiděluje Spolu starosti

Ondřej Leinert
ondrej.leinert@hn.cz

Od chvíle, kdy zakladatel TOP 09 Miroslav Kalousek před deseti dny na sociální síti X oznámil úmysl kandidovat do Evropského parlamentu, vyvolává jeho plán v koalici Spolu emoce. Ty ještě zesílily minulý čtvrtek, když se Kalousek pustil do premiéra Petra Fialy (ODS), který podle něho podrazil ministra zdravotnictví TOP 09 Vlastimila Válka.

V KDU-ČSL teď podle informací HN čím dál častěji zaznívá kuloární názor, že pokud Kalousek na kandidátce bude, tak to koalici Spolu rozklídí. V ODS pak někteří očekávají, že i kdyby širší vedení TOP 09 Kalouškovu nominaci schválilo, předsedkyně strany Markéta Pekarová Adamová ještě zasáhne a kandidaturu zarazí. Ona sama z ní ostatně radost nemá, byť oficiálně se zdržuje silných vyjádření.

„O kandidátce v TOP 09 rozhoduje kolektivní orgán – výkonný výbor,“ odvolává se Pekarová Adamová na hlasování, kterým strana vybere svoje tváře pro červnové volby do evropského parlamentu a dosadí je na koaliční kandidátku Spolu. Zároveň ale při dotazu, zda je Kalouškově kandidatuře nakloněna, zmiňuje výhrady.

„Mnohým nedává smysl kandidatura někoho, kdo sám rezignoval na funkci poslance, aby mohlo dojít ke spojení stran do koalice Spolu. Z funkce předsedy strany odstoupil po velmi neúspěšných volbách v roce 2017 a evropským tématům se nikdy moc nevěnoval, třeba i pro své nedostatečné jazykové znalosti,“ shrnuje Pekarová Adamová.

„Moje angličtina nikdy nebude perfektní,“ připouští Kalousek. „Ale protože ji potřebuji ve své práci, tak na ní velmi intenzivně pracuji,“ tvrdí a zároveň ujišťuje, že jeho kandidatura není žádná rebelie. Pouze chce vyslyšet přání zhruba dvou desítek regionálních buněk ve straně, které by si ho na kandidátce přály. Zároveň je připraven, že klidně bude figurovat na některé z nižších pozic.

„Nemám žádnou ambici cpát se na kandidátce před oba dva naše zkušené a úspěšné europoslance,“ říká s odvoláním se na Ludka Niedermayera a Jiřího Pospíšila. Tyto jeho argumenty ale v koalici ještě přilévají olej do ohně.

Strany si totiž odsouhlasily, že na nižší místa kandidátky nebudou stavět politiky – „skokany“ – od nichž by se čekalo, že budou výrazněji míchat obtížně vyjednaným pořadím.

„Bortilo by to všechny dohody. Musel by kandidovat jako dvojka za TOP 09, koaličním partnerům by to vůbec neudělalo radost. Mohli by se taky vykašlat na skládání podle odsouhlaseného klíče,“ říká HN jeden z představitelů TOP 09, který si nepřál zveřejnit svoje jméno. A uvádí příklad lidovců, kteří se v zájmu podobných dohod vzdali nasazení senátora a prezidentského kandidáta Pavla Fischera.

„Skokani sice dost hlasů přinesou, ale ještě víc mohou ubrat,“ říká představitel TOP 09.

Jeho slova potvrzuje europoslanec KDU-ČSL Tomáš Zdechovský. „Ta kandidátka vznikla na základě důvěry nás všech. Mohli jsme tam naskládat více známých tváří. Ale musíme také přemýšlet takticky, kdo komu odebírá hlasy. A také že na kandidátce budou lidé, kteří nehodlají jet na sebe, respektují, že kandidují za Spolu a že lídrem kandidátky je Saša Vondra z ODS,“ popisuje Zdechovský.

Vondra se přitom už dříve v médiích vyjádřil, že aniž by chtěl Kalouska komentovat, „názor ODS na jeho možnou kandidaturu v TOP 09 znají“. Kalousek na toto téma jen poznamenává, že on žádné dohody o tom, na kterém místě kandidátky mají být silná jména, nedělal.

Situace je pro TOP 09 zapeklitá proto, že Kalousek by podle vnitrostranického průzkumu měl skutečně velké šance ostatní kandidáty „přeskákat“. Má větší podporu voličů než uvažovaná jednička strany Niedermayer.

Zároveň je podle pozorovatelů ve straně velmi pravděpodobné, že při hlasování zmíněného širšího vedení TOP 09 – výkonného výboru – které je na programu v polovině prosince, uspěje. V tom případě už by ho z kandidátky mohla dostat jen osobní intervence některé-

ho ze šéfů stran koalice Spolu. Nepříjemný úkol by tak nejspíš připadl právě na Pekarovou Adamovou.

Její pozici pak neulehčuje ani to, že Kalousek uzavřel taktický pakt s dalším mužem, kterého si na kandidátce předsedkyně příliš nepřeje, s europoslancem Pospíšilem. Byť by zřejmě Pospíšila jako dvojku TOP 09 na společné kandidátce Pekarová Adamová strpěla ochotněji než Kalouska, Pospíšil oznamuje, že on sám před ním být nehodlá. „Pro mě je důležité, aby

uspěl Miroslav Kalousek. Takže pokud by měl být na kandidátce jen jeden skokan, dám mu přednost,“ tvrdí Pospíšil.

Premiér Fiala, který o společnou kandidátku do evropského parlamentu usiloval přes dlouhou neochotu i mnoha svých spolustraníků, do jednání koaličních partnerů zasahovat nechce. V reakci HN ale směřem ke Kalouskovi, který je vůči vládě často kritický, mnohé naznačil. „Věřím, že jednotlivé strany nominují na kandidátku osobnosti, které budou pracovat jako tým.“

Inzerce

Dvouletá záruka pro firmy a živnostníky

alza.cz pro firmy

S prací ochotně pomůže

Lenovo ThinkBook 16 G4+ IAP

Procesor Intel® Core™ i5-1235U
16" IPS antireflexní displej 1 920 × 1 200
RAM 16 GB LPDDR5, SSD 512 GB, Wi-Fi 6
Čtečka otisků prstů, numerická klávesnice

Lenovo

ThinkBook

Registrujte se na alza.cz/pro-firmy

alza.cz pro firmy

■ Rozhovor

Jednat s lékaři mají jejich šéfové, to není úkol vlády, míní člen NERV Hroboň

Martin Topek
martin.topek@hn.cz

Premiér Petr Fiala (ODS) ve čtvrtek oznámil, že se dohodl s protestujícími lékaři, když jim nabídl přidat na platy skoro deset miliard korun. Vzápětí se ukázalo, že nemá páky, jak peníze z fondů veřejného zdravotního pojištění dostat na výplatní pásky lékařů. Vláda tak stojí před úkolem, jak v souladu se zákonem uspokojit požadavky lékařů, kteří kvůli nim od 1. prosince vypověděli přesčasové služby. Ministr zdravotnictví Vlastimil Válek (TOP 09) se v pondělí sejdě se zdravotními pojišťovnami a bude po nich chtít najít řešení. Podle lékaře a člena vládního poradního týmu NERV Pavla Hroboňe však tohle není úkol pro vládu, ale pro ředitele jednotlivých nemocnic.

Co předcházelo lékařským protestům a jednáním, která vyústila ve čtvrteční dohodu, byt zatím nejistou?

Byl tu dlouhodobý rozpor mezi tím, co říká zákon, a mezi tím, co se skutečně odehrávalo v nemocnicích s cílem zajistit dostatečné množství lékařů pro pohotovostní služby. Jde o maximální číslo přesčasových hodin, které vláda legislativně zvedla a potom zase rychle po dohodě ministra zdravotnictví s lékaři vrátila na původní úroveň. Je to něco, co v realitě ve většině nemocnic dlouhodobě nelze dodržovat a obchází se to různými cestami, například že práce je odvedena pod jinými zaměstnavateli. Těmi jsou třeba různá eseróčka, která si lékaři zřídili, a podobně.

Což lékařům vadilo?

Já si ani nemyslím, že to zásadně vadilo lékařům. To není obecně dobrá situace a byla snaha ji učinit transparentnější a zcela legální tím, že se navýší počet přesčasových hodin. Jenže přišla spontánní reakce mladých lékařů, kterým se nechce sloužit tolik přesčasových hodin. Jsou také právem nespokojeni s jinými věcmi, například systémem profesního vzdělávání. Starší generaci to překvapilo. Před dvaceti lety bylo běžné, že lékaři odešli v pátek ráno do práce, měli noční službu celý víkend a domů přišli v pondělí večer. Ale to samozřejmě není v pořádku, ale naopak devastující a může mít dopady na kvalitu péče. Ve velkých nemocnicích se situace řeší tím, že po noční službě lékař ráno odchází domů. V malých nemocnicích to takto nejde, protože lékařů tam není dost.

Lékaři se ale nakonec na přesčasech dohodli.

Tím se dostáváme k dalším věcem, které je potřeba zmínit. Jedna z nich je, že významná část příjmu lékařů je právě z přesčasových hodin. Takže oni, aby při snížení přesčasových hodin nebyli finančně bití, potřebují převést část svého příjmu z přesčasů do základního platu. To je jeden fakt. Druhý je, že z hlediska dostupnosti akutní nemocniční péče, třeba u pacienta s akutním zánětem slepého střeva – dnes udržujeme schopnost postarat se o takového pacienta v režimu 24/7, a to 365 dní

v roce ve významně vyšším počtu nemocnic, než je třeba. A tohle je jedna z příčin, které vedou k obrovskému kumulovanému množství přesčasových hodin.

My jsme však svědky debaty lékařů s vládou zejména o penězích.

Když se podíváte na začátek, tak to opravdu byla nejprve spontánní nespokojenost mladých lékařů. Ale potom se do hry vložili odborářští matadoři a najednou tu byly požadavky, aby ne mladí lékaři, ale aby všichni lékaři měli zaručené státem svoje platy na mnohem vyšší úrovni než dnes. A já jsem hluboce přesvědčen, že v tak decentralizovaném, v tak mnohovrs-

nězích, které z většiny nejsou ze státního rozpočtu, ale ze zdravotních pojišťoven. Od nich jdou zhruba dvě třetiny peněz a jedna třetina jde ze státního rozpočtu formou plateb za státní pojištěnce. Podle odhadů, které jsou k dispozici, půjde ze zdravotních pojišťoven příští rok poskytovatelům zdravotních služeb o 32 miliard korun více v porovnání s letoškem. Samozřejmě ne všechny půjdou do nemocnic, ale skoro polovina ano, nicméně není úplně jednoduché zařídit, aby šly do platů, protože peníze od pojišťoven dostanou nemocnice a ne jejich zaměstnanci. A vedení nemocnic bude rozhodovat, na co peníze použije. Na investice nebo léky.

Požadavek lékařů tedy stojí na tom, jak velká část z oněch 32 miliard skončí na jejich výplatních páskách?

Tak já to chápu, aby se zajistilo, že nějaká část těchto peněz, ať už tady těch 8,5, nebo nyní 9,8 miliardy skutečně půjde na platy personálu v nemocnicích. To neznamená, že by vláda nemohla přijít a dát jim navíc peníze, ale muselo by se to zároveň udělat zákonem. A v dnešní situaci vzhledem k ozdravení veřejných financí a vzhledem k tomu, že stejně už do zdravotnictví přijde o 32 miliard více než v letošním roce, je to asi věc, která by všechny významně překvapila.

Je v tomto případě skutečně partnerem vláda nebo ministr zdravotnictví, když o tom rozhodují autonomně hospodařící šéfové nemocnic?

Co nyní čeká vládu za úkoly, jak se z toho dostane ven?

Předně je třeba prozkoumat legislativní možnosti. Stát je zřizovatelem poloviny lůžkové kapacity v České republice, takže tímhle to mají vyřešené. Oni opravdu mohou přikázat ředitelům přímo řízených organizací, což jsou ty největší a nejspecializovanější nemocnice, co mají udělat.

A ředitel bez odmlouvání řekne: tak dobře? Anebo naopak řekne, podívejte se, já jsem ředitel od toho, abych to tu řídil a byl dobrým hospodářem, tak mi do toho, prosím, nemluvte.

Já bych asi na místě ředitelů rozhodně souhlasil s tím druhým názorem, ale pokud se bavíme o tom, jakým způsobem může být prosazeno navýšení platů, tak tohle je cesta, která je pro vládu dostupná.

Ale to jsme stále jenom u poloviny zdravotnických zařízení.

Druhá věc, která je možná, jsou jednání, na kterých budou zdravotní pojišťovny a také zastupci krajů. Ty spravují zhruba třetinu lůžkové kapacity. Pak jsou tu různé soukromé nemocnice a v jejich případě je možné třeba vydat nějaké společné memorandum. Je možné, že existují i právní cesty ve smyslu vyhlášení, já o nich ale pochybuji. Dají se samozřejmě uzavřít i dobrovolné smlouvy.

Ve čtvrtek vše vypadalo slibně, premiér Fiala měl tiskovou konferenci, na níž oznámil

Generační rozdíly Lékař a člen Národní ekonomické rady vlády Pavel Hroboň říká, že za protesty zdravotníků jsou i generační rozdíly mezi lékaři. Foto: HN – Matej Slávik

tevnatém systému, jako je české zdravotnictví, by tohle bylo úplně špatně.

Tím se dostáváme k otázce, proč jsme byli svědky tahanice o miliardy. Lékaři dostali od ministra zdravotnictví Vlastimila Válka nabídku 8,5 miliardy, přičemž ministr držel rozpočtový rámeček, který mu stanovila vláda.

Přesně tak. Původní požadavek ze strany odborů by podle ministra vyšel na nějakých 60 miliard korun. Což by asi většinu lidí v okamžiku, kdy hlavní prioritou vlády je ozdravení státních financí, přišlo jako nesmysl. Ale je potřeba říct ještě jednu věc. My se bavíme o pe-

Mně to vůbec nedává smysl. Jsem přesvědčen, že vyjednávání skutečně patří na úroveň jednotlivých zaměstnavatelů, v tomto případě na úroveň jednotlivých nemocnic. A jediné, kde si dovedu představit racionální důvod pro zásah státu, je určitá ochrana těch lékařů, kteří ještě nejsou kvalifikováni. To znamená mladých lékařů.

Jinými slovy, lékaři říkají: donuťte ředitele, ať z těch 32 miliard dají třetinu na naše platy. Je to vůbec právně možné?

Já si myslím, že přímou cestou to udělat nejde, ale tohle je otázka na právníky.

dohodu s lékaři. Dneska už ty zprávy vypadají jinak. Jaká je nyní nálada mezi lékaři?

Tohle přesně nevím, nemohu mluvit za lékaře. Ale mohl bych upozornit na jednu důležitou věc. Dát výpověď z přesčasů se rozhodla asi necelá polovina lékařů. To samozřejmě není nijak málo. Ale z mnoha nemocnic slyším od vedení, že jim jejich lékaři řekli, že podají výpovědi z nadbytečných přesčasových hodin, protože chtějí být solidární s požadavky svých kolegů. Zároveň však za mnou přišli ředitelé nemocnic a ujistili mě, že dokážeme společně zajistit zdravotní péči tak, aby nakonec nevznikl žádný problém.

■ Evropská unie

Švédsko: Státy šetří, tak by to měla dělat i Evropská komise

Ondřej Houska

ondrej.houska@hn.cz

Doba se mění tak dramaticky, že různé země zvažují kroky, které donedávna zcela odmítaly. Estonsko například chce, aby si státy Evropské unie společně půjčily na trzích a financovaly tak výdaje na obranu. Estonci přitom donedávna dominantně sázeli na Severoatlantickou alianci, nikoliv na užší obrannou spolupráci v rámci EU. A zmíněnou společnou půjčku rovnou neodmítá ani Švédsko, tedy stát, který byl donedávna striktně proti.

„Na přesnou odpověď je příliš brzy, ale obrana a bezpečnost je pro Evropu po ruské agresi proti Ukrajině ještě důležitější, než tomu bylo dosud,“ řekla v rozhovoru s HN švédská ministryně pro evropské záležitosti Jessika Roswallová.

V masivním měřítku si státy EU na finančních trzích společně půjčily jen jednou, a to v roce 2020 v zájmu překonání hospodářských dopadů pandemie covidu-19. Z těchto peněz se nyní v Česku financuje Národní plán obnovy. Země jako Švédsko, tedy ty, které do společného evropského rozpočtu výrazně víc platí, než z něj získávají, s tím tehdy souhlasily jen velmi neochotně.

Estonsko svůj návrh zdůvodňuje obavou z toho, že v amerických prezidentských volbách příští rok opět zvítězí Donald Trump, který opakovaně zpochybnil smysl NATO i to, jestli by USA přišly nějaké členské zemi aliance na pomoc v případě, že by byla napadena. Česko, jak už HN informovaly, zatím k této iniciativě jasné stanovisko nemá.

Švédsko ale je, stejně jako většina ostatních zemí EU včetně Česka, proti návrhu Evropské komise na navýšení současného společného evropského rozpočtu o 66 miliard eur, tedy asi o 1,6 bilionu korun. Peníze by musely dodat jednotlivé členské státy podle své ekonomické vyspělosti. Největší část, 50 miliard eur, má jít na další pomoc Ukrajině na příští čtyři roky, většinou ve formě výhodných půjček.

Tvrší přístup v migraci

„Jediným důvodem pro navýšení prostředků v současném evropském rozpočtu je podle nás pomoc Ukrajině,“ říká Roswallová. V tom se shoduje s Českem i s dalšími státy EU – peníze pro Ukrajinu podporují všichni s výjimkou maďarského premiéra Viktora Orbána, který je zatím blokuje. K dohodě je potřeba jednomyslný souhlas všech zemí unie.

Zbýlých 16 miliard eur ze zmíněného rozpočtového navýšení chce Evropská komise například na opatření proti nelegální migraci nebo na splátky úroků ze zmíněné společné půjčky během covidu.

„Další nezbytné výdaje bychom měli pokrýt tak, že využijeme peníze, které už v rozpočtu jsou, a převedeme je na tyto účely,“ odmítá ale toto navýšení ministryně Roswallová. Podle ní je na Evropské komisi, aby v současném rozpočtu našla úspory a využila je na prioritní výdaje, jako je nelegální migrace.

„Vlády ve všech zemích EU hledají peníze v rámci svých stávajících rozpočtů. My jsme například takto převedli dodatečné peníze na snahu řešit migraci. To je něco, co by měla udělat i Evropská komise. Hospodářská situace je obtížná všude a musíme se tomu přizpůsobit,“ vyzývá ministryně.

O tom, kde případně peníze ve stávajícím rozpočtu najít, teď vyjednávají státy unie pod vedením současného španělského předsednictví. Velcí přispěvatelé do rozpočtu jako Nizozemci či Švédové chtějí, aby se škrtilo

ve všech oblastech společné kasy. Jiné země včetně Česka ale nechtějí sahat na peníze pro chudší členské státy a pro zemědělců. Tyto prostředky přitom dohromady tvoří dvě třetiny všech výdajů evropského rozpočtu.

Ohledně migrace je švédský přístup výrazně tvrdší než v době velké migrační krize let 2015 až 2016, kdy tato země přijímala v přepočtu na obyvatele vůbec nejvíce žadatelů o azyl. V posledních letech ve Švédsku výrazně vzrostla kriminalita gangů, vesměs tvoře-

ných potomky někdejších přistěhovalců, kteří se narodili už ve Švédsku.

„Nelze akceptovat, aby o tom, kdo se dostane do Evropy, rozhodovali pašeráci,“ zdůrazňuje Roswallová. Švédsko tak podporuje reformu azylové a migrační politiky, kterou letos přijali ministři vnitřních záležitostí členských zemí EU. Česko rovněž hlasovalo pro návrh.

Ten počítá například s povinnou pomocí zemím na vnější hranici, jako jsou Itálie či Řecko. Ale tato pomoc může být finanční,

nemusí se jednat o přijímání běženců na základě kvót. Návrh má taky zajistit snadnější vyhoštění neúspěšných žadatelů o azyl.

O definitivním znění normy teď státy EU vyjednávají s Evropským parlamentem. Ten zatím trvá na povinných kvótách na přijímání uprchlíků a je taky proti zpřísnění podmínek pro ty běžence, kteří s největší pravděpodobností nárok na azyl nemají. Návrh začne platit, jen když se členské země a europoslanci domluví na jednotném znění.

Inzerce
HN062872-1

**Demokracie,
diverzita
a ochrana klimatu.**

TY JSI EVROPA.

■ Turistický ruch

Jak vypadá dovolená, když na penězích nezáleží? Cestovka zmapovala, kam a jak jezdí nejbohatší lidé

Anastasija Kriušenko
anastasijakriušenko@hn.cz

Na co se lidé těší na konci roku? Pro mnohé je odpověď jasná – na dovolenou. A na co se těší bohatí lidé? Na luxusní dovolenou. Ta je navíc v průměru již jejich šestá za rok. Zatímco Štědrý den tráví nejbohatší Češi a Češky doma, už 26. prosince často opouštějí republiku a Nový rok slaví v zahraničí. Každý třetí z nich volí dopravu soukromým letadlem, jehož pronájem, včetně zpáteční cesty, vyjde na 485 tisíc korun.

Tuzemská cestovní kancelář EliteVoyage, která zprostředkovává luxusní cestování na míru, poskytla Hospodářským novinám svůj první report, který mapuje loňské a letošní dovolenkové trendy nejmovitějších zákazníků. Průzkumu se zúčastnilo 50 dlouhodobých klientů, jejichž celkový majetek přesahuje 230 miliard korun.

Věk nejbohatších cestovatelů se pohybuje od 35 do 70 let. V devadesáti procentech případů se jedná o muže. Klienti cestovní kanceláře přitom nejčastěji podnikají v realitách, energetice, finančnictví, stavebnictví, zdravotnictví nebo technologiích. Mezi jejich největší zájmy patří gastronomie, umění, kultura, privátní lety a plavby na jachtě.

Na zhruba týdenní dovolenou tito cestovatelé vyrazí v průměru šestkrát ročně. Vyhledávají přitom zejména soukromí a odpočinek, i když desetinu z nich lákají dobrodružné cesty a expedice. Městská turistika jim v Evropě zabírá průměrně tři dny, v zámoří pak pět dní. Do první desítky nejnavštěvovanějších evropských měst se dostala čtyři italská (Řím, Milán, Florencie a Benátky). Světovým velkoměstům vévodí čtyři americká (Miami, New York, Los Angeles a San Francisco).

„Klienti jsou často velmi vzdělání, mají různé otázky stran historie, architektury, fauny a flóry dle svých zájmů a místa, kam cestují. Stejně tak máme mezi klienty hobby fotografy, kteří rádi navštěvují místa s profesionálním fotografem, aby jim ukázal, kde a co fotit. Obdobně tomu bývá v případech, kdy se klienti chtějí něco naučit – meditační techniky, jógu, duchovní rituály či různé sporty,“ přibližuje náplň dovolených Petr Udavský, spoluzakladatel a ředitel EliteVoyage.

V zimě jsou nejpobulárnějšími destinacemi hlavně alpské země, které lákají svou dojezdovou vzdáleností a luxusními lyžařskými resorty. Nejčastěji si bohatí klienti užívají zimní dovolené na sjezdovkách ve švýcarském Svätém Mořici nebo francouzském Courchevelu. V Itálii preferují zimní střediska Cortina d'Ampezzo či Val Gardena. Stále víc oblíbená je však třeba nejsevernější finská provincie Lapponsko.

Ti, kteří se v zimě chtějí zahřát, míří zejména na písčité maledivské pláže, kde snorchlují s mantami obrovskými, dále do Karibiku, Thajska či za novozélandskou přírodou. V létě nad ostatními destinacemi vítězí řecké ostrovy, Indonésie, Sardinie, Toskánsko, Amalfské pobřeží v Itálii a Azurové pobřeží ve Francii. Zájem je také o Jižní Afriku nebo Tanzanii.

„Přes léto se přitom relativně často stává, že klienti jezdí na dvě až čtyři cesty. Jednou vezmou děti na delší rodinnou dovolenou, jednou vyrazí s partnerkou nebo partnerem na kratší prodloužený víkend,“ přibližuje provozní ředitel kanceláře Štěpán Borovec.

Kolik utrácí za luxusní dovolenou nejbohatší Češi

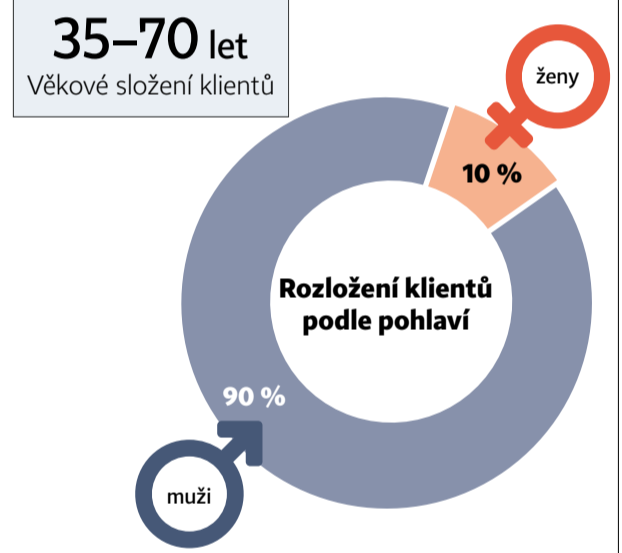
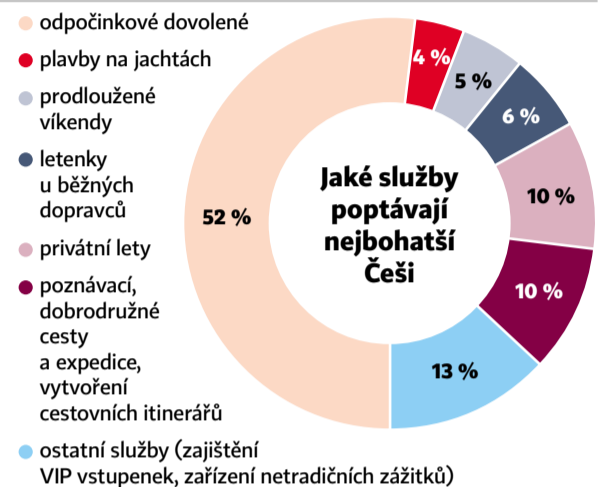
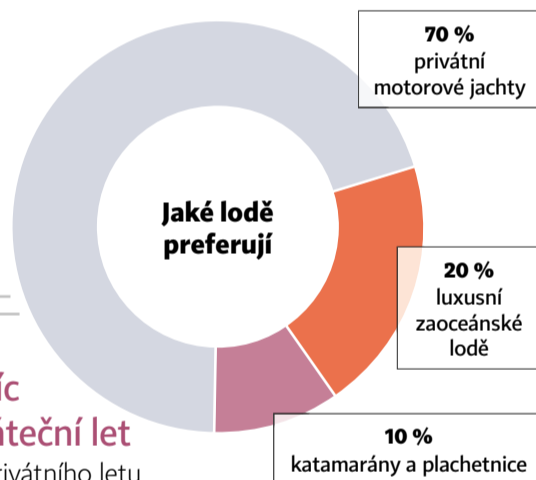
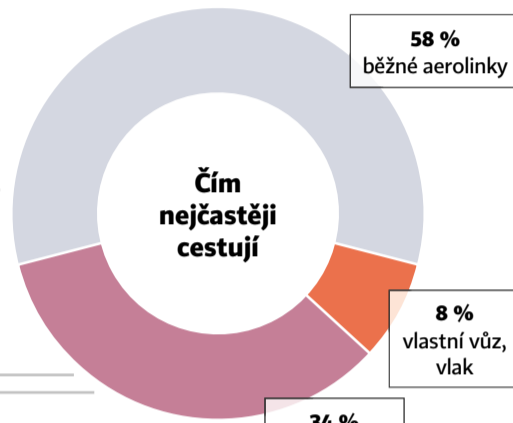
7 nocí
Průměrná délka dovolené

6 krát
Jak často jezdí na dovolenou

48 tisíc korun za noc
průměrná cena za ubytování

60 tisíc korun za zpáteční letenku
průměrná cena za letenky

458 tisíc korun za zpáteční let
průměrná cena privátního letu

Jaké jsou jejich nejčastější zájmy

84 %
gastronomie

64 %
vino

50 %
umění

34 %
rychlé vozy

16 %
golf

64 %
kultura

60 %
privátní letadla

48 %
jachty

28 %
fotbal

8 %
tenis

Zdroj: EliteVoyage

Do zvolených destinací se pak 58 procent účastníků průzkumu dopravuje běžnými aerolinkami. Průměrná cena zpáteční letenky činí 60 tisíc korun.

Přibývá však lidí, kteří vyrazí na lodích či jachtách. Nejoblíbenější jsou jachty o délce 30 až 45 metrů, které na týden stojí nižší jednotky milionů korun.

Poptávka ale je i po luxusních motorových jachtách, jejichž pronájem stojí i deset milionů. Češi nejčastěji brázdí vody kolem řeckých ostrovů, Azurového pobřeží či se plaví mezi karibskými ostrovy. Velké výletní lodě pak volí pro delší cesty, třeba na Antarktidu.

Za ubytování platí v průměru 48 tisíc korun na noc. „Klienti obecně chtějí maximální pohodlí, za které jsou ochotni si zaplatit. Často bydlí v domech, jejichž hodnota dosahuje vyšších desítek, či spíše stovek milionů, proto každá cesta mimo jejich sídlo může být stěhováním do horšího,“ poznamenává Udavský.

Podle loňského průzkumu Svět v pohybu, který připravila organizace World Travel & Tourism Council, chce 75 procent zahraničních turistů v budoucnu volit udržitelné způsoby cestování.

Češi ale takové priority zatím nemají. „Naši klienti mají přednostní přístup k nejudržitel-

nějším luxusním hotelům, zážitkům a destinacím. Nicméně, i když za Česko nedisponujeme konkrétními daty, vnímáme zde zatím podstatně nižší zájem o udržitelné cestování ve srovnání se zahraničím,“ říká šéf EliteVoyage Udavský.

Luxusnímu cestování na míru se věnují i další české kanceláře – například Exclusive Tours, Palmyra Tour nebo Deluxea. Dovolenu v hodnotě stovek tisíc až milionů korun pro nejbohatší klientelu nabízí i cestovky s širším portfoliem jako třeba Čedok nebo CK Fisher, která se tomuto odvětví cestování věnuje pod svou značkou Privileq.

Deset nejčastějších destinací nejbohatších Čechů a co na nich oceňují

Maledivy

kvalita resortů a služeb obecně, písčité pláže a hezké moře

Dubaj (Spojené arabské emiráty)

komfortní doprava, příjemné klima v zimních měsících, kvalitní hotely, pestrá nabídka gastronomie a vyžití pro děti

Itálie

gastronomie a víno, kultura a sportovní akce, památky, lyžování, wellness

Řecko

hezké moře a pestrý výběr lokalit i ubytování, nenáročná logistika, vhodné pro pobyty na jachtách

Kam moví cestovatelé nejčastěji jezdí

Jaro

● Dubaj

● evropská města

● Indický oceán (Maledivy, Seychely, Mauricius)

● Karibik (Sv. Bartoloměj, Sv. Martin, Anguilla, Turks a Caicos, Britské Panenské ostrovy)

● Japonsko

● USA (Florida)

Léto

● Řecko (Kréta, Korfu, Zakynthos, Athény, Santorini, Mykonos)

● Turecko (Antalya, Bodrum, Istanbul)

● Španělsko (Marbella, Baskicko, Baleárské ostrovy, Tenerife)

● Fr. Polynésie (Bora-Bora, Moorea, Tahiti, Tahaa)

● Itálie (Sardinie, Sicílie, Toskánsko, Amalfské pobřeží, Portofino, jezera Como a Garda, Benátky)

● Francie (Azurové pobřeží, Burgundsko, Champagne, Bordeaux, Korsika)

● USA (Kalifornie, New York, Utah, Las Vegas, Aljaška, Havajské ostrovy)

● Indonésie (Bali, Sumba, Komodo)

● Island

● Jižní Afrika

● Peru

● Tanzanie

Francie

kultura a sportovní akce, Azurové pobřeží na jachtě, gastronomie a víno, rozumná dojezdová vzdálenost, lyžování

USA

příroda, ikonická města a kultura, sportovní akce

Turecko

rodinné hotely a nenáročná logistika pro rodinnou dovolenou, vhodné pro golfisty i dovolenou na jachtě

Podzim

● Dubaj

● evropská města

● Indický oceán (Maledivy, Seychely, Mauricius)

● Maroko

Mauricius

možnost aktivního vyžití, golf, zázemí pro rodiny

Španělsko

kultura a sportovní akce, gastronomie a víno, ostrovy a Marbella pro letní dovolenou

Rakousko

dojezdová vzdálenost, lyžování, wellness, turistika v létě, hezké prostředí u jezer, možnost aktivního vyžití během celého roku – lyžování, cyklistika, turistika, golf

Zima

● Maledivy

● Karibik (Sv. Bartoloměj, Sv. Martin, Anguilla, Turks a Caicos, Britské Panenské ostrovy)

● Švýcarsko (Verbier, Andermatt, Arosa, Crans-Montana, Zermatt, Sv. Mořic)

● Francie (Courchevel, Megève)

● Rakousko (Fiss, Ladis, Lech, Sölden, Jochberg, Kitzbühel)

● Itálie (Val Gardena, Corvara in Badia, Plose, Cortina d'Ampezzo)

● Thajsko (Phuket, Ko Samui, Krabi)

● Nový Zéland

● Finsko

Nejoblíbenější města

v Evropě

Vídeň
Londýn
Paříž
St. Tropez
Řím
Milán
Benátky
Florence
Barcelona
Istanbul

ve světě

Miami
New York
Los Angeles
San Francisco
Dubaj
Singapur
Sydney

3 noci

Průměrná doba pobytu v evropském městě

5 noci

Průměrná doba pobytu v zámoří

■ Rozhovor

Zmrazit teď válku? Rusko poznalo systémy NATO a jen by dostalo čas na obnovu sil

Martin Ehl
martin.ehl@hn.cz

Americký obranný expert Andrew Michta má polské kořeny – i proto se umí na otázky obrany Evropy podívat z obou břehů Atlantiku. V rozhovoru pro HN, který se odehrál na Aspen-GMF Foru v Bukurešti, varuje, že Evropa i Amerika jsou pomalé v rozjždění zbrojní výroby nejen na podporu Ukrajiny, ale i vlastní obrany. A zároveň oprávně myšlenku odvodů do armády, protože Americe ani Evropě se zjevně nedostává vojáků, kteří budou nejspíš potřeba hlavně jako odstrašení pro případ nových ruských útočných plánů. „Rusové a Číňané nebudují své síly proto, aby nás odstrašili, což by byl západní přístup. Ale dělají to kvůli agresi,“ zdůrazňuje Michta, který nyní působí v think-tanku Atlantic Council.

Je čas, aby Západ začal tlačit na ukrajinského prezidenta Volodymyra Zelenského, že by měl přemýšlet o jednáních s Ruskem?

Jakákoliv dohoda by v této chvíli byla Putinovým vítězstvím. A to by mělo své následky. Putin nebojuje s Ukrajinou, on bojuje se Západem, bojuje s NATO. My můžeme říkat, že aliance není ve válce s Ruskem, ale Rusové to tak nevidí, a na tom opravdu záleží. Kdybyste teď ten konflikt zmrazili, Rusové si udrží obsazené území, Krym bude stále okupovaný a Rusové dostanou čas na obnovu svých pozemních sil v době, kdy se ukrajinská lidská síla velmi vážným způsobem vyčerpává. Kdybychom Ukrajincům dali to, co chtěli pro nyní končící ofenzivu, už před rokem, tak by Rusy pravděpodobně zlomili. Nikdo to neví jistě, ale Rusové neměli žádnou obranu, neměli funkční logistické řetězce, byli velmi špatně vedeni, demoralizováni a Ukrajinci byli na vrcholu sil. Válka na Ukrajině se nyní zapletla do americké vnitřní politiky. Nacházíme se v období amerických primárek. Viděli jste, jak je teď těžké schválit zákony o pomoci Ukrajině, že?

Ano, Biden spojil pomoc Ukrajině a pomoc Izraeli do jednoho balíčku.

Poprvé se k tomu vlastně postavil tak nějak čelem, vysvětloval to v projevu k národu, což si myslím, že měl udělat hned na začátku toho konfliktu. V naší demokracii je potřeba vysvětlovat, je potřeba žádat o podporu. Kvůli našim primárkám je teď možné útočit pomocí ukrajinské války na Bidenovu administrativu.

Další věc je, co se teď děje uvnitř hlavních politických stran. Není to jen polarizace. Demokraté se mnohem víc otáčejí doleva, republikáni v sobě zase mají hnutí MAGA. A to jsou věci, které určují agendu. To vše způsobuje, že důsledky pokusu o zastavení konfliktu na Ukrajině teď budou dost hrozné.

Jak je na tom tedy Rusko?

Rusům se podařilo využít těch 500 dní k vybudování obrany a manévrový boj se změnil na opotřebovací válku. Nejdůležitější je, že Ukrajinci nikdy nedostali dost zbraní a munice, aby dosáhli strategického vítězství. Dosáhli mnoha operačních a taktických vítězství, ale ne toho strategického. Ruská armáda se zároveň zlepšuje. Ruští důstojníci, kteří to přežijí, budou mnohem zkušenější. Naučí se něco o systémech NATO. Rusko se naučí mobilizovat, bojovat, zavést válečnou výrobu. Západ ne. Když se hlavně v Evropě rozhlédnete do kola, tak kromě několika zemí by podle mého názoru trvalo deset let, než by obnovily své vojenské síly.

Dostáváme do velmi obtížného okamžiku kvůli tomu, co se děje, pokud jde o politickou vůli na Západě. Ale myslím si, že je to také proto, že nám chybí strategická představitelství toho, čeho chceme vůči Rusku dosáhnout.

Co tedy vzhledem ke stavu obranného průmyslu, politice v Evropě i v USA a s maďarskou blokádou fondů pro Ukrajinu můžeme dělat?

Povinná služba? Rusko a Čína se chystají k agresi. Západ musí rychle zvýšit počet vojáků. Zároveň musí vlády podpořit masovou výrobu zbraní, říká americký expert Andrew Michta. Foto: Profimedia

Myslím, že je zapotřebí velmi silné vedení – v Evropě i ve Spojených státech. Je třeba mobilizovat demokracie. Jsou neporazitelné, pokud jsou mobilizovány. Ale je třeba se angažovat. O rozpadajícím se bezpečnostním prostředí mluvíme normativně. Říkáme, že bráníme mezinárodní řád založený na pravidlech. Kdybyste přišli do malé vesnice v České republice a řekli zemědělcům: Musíte platit daně, protože musíme bránit mezinárodní řád založený na pravidlech, co by vám řekli?

Asi by mě poslal rovnou do háje.

To samé by se stalo v Iowě nebo v Idahu. Tedy první věc je, že naše elity musí sesednout z piedestalu a mluvit geostrategicky, z hlediska bezpečnosti a ekonomické prosperity. Druhá věc je, že pokud jde o vojenskou sílu, neexistují žádné zkratky. Náš obranný průmysl je příliš malý, protože jsme ho zmenšili. Taková se pro-

~
Pokud jste ohroženi a chcete někoho odradit, chcete být schopni se zmobilizovat.

stě dělala politika. Teď, když za nimi půjdete, tak jim dejte zakázku a oni budou vyrábět. Ale nejsou to charitativní organizace.

V posledních dvaceti letech, po 11. září 2001, jsme vedli plánovanou válku. Mohli jsme se rozhodnout, že konflikt začne v ten a ten den, víte, kolik munice jste potřebovali, kolik vojáků, kolik toho a tamtoho. Měli jste naprostou kontrolu nad svými zásobovacími řetězci. To všechno je pryč. Logistika bude ohrožena. Učíme se, že na množství skutečně záleží. Mám vážné pochybnosti o tom, zda to mohou zvládnout také současné, plně dobrovolnické armády, které Západ z velké části má.

I americká armáda?

I ona. V loňském roce armáda nesplnila svůj náborový cíl o 25 procent, tedy asi o 15 000

lidí. Letos je to možná blíže 40 tisícům. Totéž platí pro námořnictvo, totéž pro letectvo. A to nemluvíme o zálohách.

Nechci použít slovo odvod. Vojenská služba se vztahuje na každého od 18 do 60 let. A to také stmeluje společnost, protože to vytváří pocit vzájemné povinnosti mezi občany. A pokud jste ohroženi a chcete někoho odradit, chcete být schopni se v reakci na to zmobilizovat.

Takže řešení pro Západ je nezavádět odvod jako takový, ale něco podobného?

Ve Spojených státech jsme vždy měli koncept občana-vojáka. Způsob, jakým Amerika vedla velké války, spočíval v mobilizaci, přemožení protivníka objemem výroby, který jsme měli, počtem vojáků, které jsme mohli nasadit – a pak demobilizaci a návratu do společnosti. Nixonovo rozhodnutí ukončit odvody v roce 1972 mělo ukončit nepokoje v kampusech a zadržet věci kolem vietnamské války. Nezpochybňuji, že plně profesionální dobrovolnické síly jsou lepší, pokud jde o základní kompetence. Ale v demokracii ztrácíme schopnost mít připravené zálohy. A totéž platí i v Evropě. Mezi demokraciemi je potřeba vytvořit znovu smysl pro obranu. Rusové a Číňané nebudují své síly proto, aby nás odstrašili, což by byl západní přístup. Ale dělají to kvůli agresi.

A není to tak, že se demokracie mobilizují ne v krizi, ale až poté, co se stane nějaká katastrofa?

Správně. Ale vidíte, že problém je v tom, že během studené války panovala shoda ve vnímání hrozeb, ať už jste byli v Bonnu, v Paříži nebo v Londýně. Byl to prostor, kde se případně počítalo s použitím jaderných zbraní. Celý kontinent do toho byl vtažen. Máme sice politickou jednotu vůči Ukrajině, ale ta je velmi křehká. Je velký rozdíl v ochotě riskovat. Když jedete to Helsinek, Rigy, Tallinnu nebo Varšavu či Bukurešti, tak tam to chápou. Rusko je pro ně existenční otázka. Estonsko může přece zmizet v případě ruského útoku jako národ i stát. Ale Německo už není hraniční stát. Francie či Portugalsko vnímají hrozby jinak, dívají se víc na jih. Jedním z důvodů, proč je pro vlády tak těžké říct, že budeme utrácet za obranu, je to, že neexistuje jednota ve vnímání hrozeb.

Inzerce

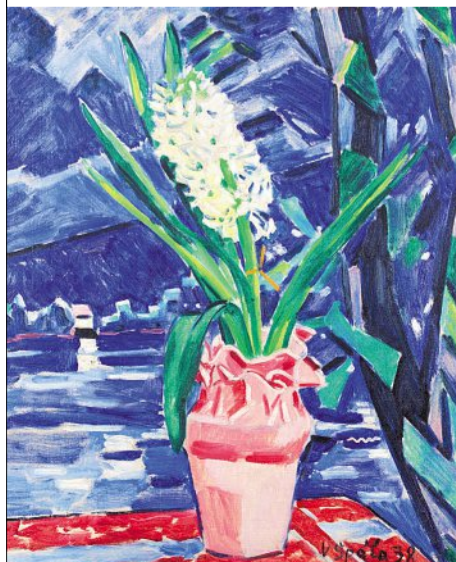
AUKCE UMĚNÍ

6. 12. 2023 od 18 hod.

**BRAUNŮV DŮM,
KARLOVO NÁM. 24, PRAHA 1**

Více informací na www.pictura.cz

P I C T U R A
GALERIE

PŘENESETE K NÁM SVOU ENERGII A TRANSFORMUJTE KARIÉRU NA NEJVYŠŠÍ NAPĚTÍ

Zajišťujeme spolehlivý provoz, rozvoj a bezpečnost české přenosové soustavy. Jsme společnost ČEPS.

www.ceps.cz

čeps

■ Debata HN

Jak snížit šedou ekonomiku v Česku? Pomůže osvěta a digitalizace plateb

Anežka Hesová

anezka.hesova@economia.cz

Karty nebereme, hlásají cedule na některých obchodech a restauracích poté, co v Česku skončila povinnost elektronické evidence tržeb. Ve veřejném prostoru to rozvířilo spekulace o tom, zda se slibně rozvíjející přechod na bezhotovostní platby nezabrzdí. A zda to nezpůsobí nárůst nezdařených příjmů.

Bankovní data ale ničemu podobnému nasvědčují. „Z našich kartových transakcí vyplývá, že v letošním roce vzrostly platby kartou v restauracích meziročně o 30 procent,“ říká v debatě Hospodářských novin hlavní ekonom České spořitelny David Navrátil.

Tento trend potvrzuje i country manager společnosti Visa pro Česko Petr Polák: „Když se podívám na údaje o počtu a aktivitě platebních terminálů, které naše společnost eviduje, tak žádné dramatické poklesy nebo stagnace nevidím. Naopak, počet terminálů v České republice stále roste.“ Pro českou ekonomiku je to dobrá zpráva. Digitalizace plateb je totiž jedním z nástrojů, které pomáhají potlačovat šedou ekonomiku.

Ta se v Česku odhaduje přibližně na 14 procent hrubého domácího produktu, což je v ev-

ropském měřítku průměrná hodnota. „Výrazně horší je to například v Polsku nebo Rumunsku, kde podíl šedé ekonomiky dosahuje téměř třiceti procent. Pod deseti procenty je naopak Německo a Rakousko,“ uvádí pro srovnání Navrátil.

Šedou ekonomiku pochopitelně nejde přesně monitorovat, protože je ze své podstaty neměřitelná. Společnost Kearney přesto vytvořila studii, která na základě pozorování příčin a důsledků tohoto jevu dokáže některé faktory analyzovat. „V českém hospodářství je, řekněme, šedo ve třech hlavních kategoriích,“ představuje výsledky studie manažer Kearney pro Českou republiku Jan Šarapatka. „Jednak jsou to obory, které významně spoléhají na manuální lidskou práci, jako je například stavebnictví nebo zpracovatelský průmysl. Druhou oblastí jsou komerční sektory, kam spadá ubytování a pohostinství. A třetí kategorií malé podniky, jako je umění,

Pavel Vinkler,

ředitel odboru podnikatelského prostředí a obchodního podnikání, ministerstvo průmyslu a obchodu

Jan Šarapatka,
manažer, Kearney pro
Českou republikuDavid Navrátil,
hlavní ekonom,
Česká spořitelnaPetr Polák,
country manažer,
Visa pro Česko

rekreace, drobné domácí práce. Tam může být podíl šedé ekonomiky i vyšší než 50 procent.“

Pochopit, že nám šedá ekonomika škodí

Šedá ekonomika přináší krátkodobě určité výhody, upozorňuje například na špatně nastavené předpisy a daně. Z dlouhodobého hlediska má ale negativní dopad, protože vytváří nerovné konkurenční podmínky, snižuje efektivitu a brzdí ekonomický růst.

Jedním z prostředků, jak proti šedé ekonomice bojovat, je digitalizace plateb, která umožňuje veškeré obchodní transakce monitorovat. V přechodu na bezhotovostní platby jsou Češi v evropském srovnání mezi nejrychlejšími. „Pokud jde o digitální bankovníctví, jsme v Evropě na deváté příčce, v podílu bezhotovostních plateb jsme jedenáctí,“ potvrzuje Polák.

V zahraničí můžeme pozorovat různé strategie, jak státy podnikatele i spotřebitele k bezhotovostním platbám motivují. „V Itálii dávají spotřebitelům cashback za digitální platby. V Řecku šli metodou slev na daních, které jsou podmíněné určitým procentem spotřeby placené digitálně,“ uvádí příklady pobídek a motivačních opatření Šarapatka. Země, kterým se podařilo šedou ekonomiku úspěšně snížit, měly podle něj jasnou a ucelenou strategii.

V tuzemsku se o to snaží projekt Česko platí kartou, v rámci kterého si podnikatelé mohou zažádat o vyzkoušení platebního terminálu na půl roku zdarma.

„Když jsme projekt v roce 2020 zahajovali, dali jsme si za cíl rozdat 10 tisíc terminálů ročně. Načasování nebylo ideální, protože do toho přišel covid. Nicméně za tři a půl roku jsme na číslo 42 tisíc, což znamená, že jsme dávno překročili vytyčený cíl,“ hodnotí iniciativu Pavel Vinkler, ředitel odboru podnikatelského prostředí a obchodního podnikání na ministerstvu průmyslu a obchodu.

O platební terminál si může požádat nejen podnikatel, ale například i obecní úřad. Po uplynutí bezplatného období mohou žadatelé terminál vrátit nebo ho dál používat za ko-

merčních podmínek. „Drtivá většina z nich si platební terminál nechá,“ dodává Vinkler.

Podle hlavního ekonoma České spořitelny by v potlačování šedé ekonomiky pomohlo zefektivnění výběru daní. „Jedna z věcí, která u nás vede ke snížené schopnosti státu vybírat daně, je to, jak máme nastavené daňové prostředí. Například jakým způsobem se zdaňují zaměstnanci a OSVČ,“ říká Navrátil. Zmiňuje také problém exekucí, jež některé lidi do šedé ekonomiky tlačí.

Další brzdou, na kterou experti upozorňují, je fakt, že společnost stále ještě nevnímá šedou ekonomiku jako něco škodlivého. „Je to otázka osvěty, která ve střední a východní Evropě zaostává. Musíme pochopit, že šedá ekonomika je něco špatného,“ zdůrazňuje Šarapatka.

Jako příklad dobré praxe představuje zahraniční kampaně, které ukazují daňovým poplatníkům, jaké výhody jim efektivní výběr daní přináší. „Pokud lépe rozumím tomu, co za ty zaplacené daně dostanu, tak se mi zvyšuje moje daňová morálka,“ souhlasí Navrátil.

Stát by měl proto co nejlépe vysvětlovat, jak s vybranými penězi nakládá, zvyšovat efektivitu a ukazovat lidem, v čem konkrétně se jim poctivě podnikání vyplatí.

Abych jako spotřebitel platil kartou, musím chápat, jakou to má pro mě přidanou hodnotu.

David Navrátil,
Česká spořitelna

V potlačování šedé ekonomiky byly v uplynulé dekádě úspěšné státy, které měly strategii.

Jan Šarapatka, Kearney

Když obchodník nepoužívá terminál, ještě to neznámá, že spadá do šedé ekonomiky.

Pavel Vinkler, ministerstvo
průmyslu a obchodu

Češi skvěle absorbují veškeré platební inovace, v placení mobilem jsou lídři Evropy.

Petr Polák, Visa

Partner projektu:

Foto: Václav Vašků

■ Zdravotnictví

Petr Honzejek
petr.honzejek@hn.cz

Místo reformy zdravotnictví Fialova vláda kličkuje a ohýbá pravidla

Na konci týdne to vypadalo skoro idylicky. Viděli jsme výjev, který by se, pokud by byl namalován, mohl jmenovat Petr Fiala zachraňuje české zdravotnictví. Premiér si na tiskové konferenci vyměňoval komplimenty s šéfem nespokojených mladých lékařů Janem Přádou a deset milionů potenciálních pacientů si oddychlo, že protest je zažehnán a provoz v nemocnicích se s vrcholnou pravděpodobností omezovat nebude. Jenže, jak už to bývá, postupně se ukazuje, že takřka idylický výjev byl namalován hodně nekvalitními barvami. A že tudíž rychle opadá a odhaluje hodně nehezké věci, které se skrývají pod ním.

První je ta, jakým způsobem premiér vymetl s ministrem zdravotnictví. Nechal Vlastimila Válka hrát s mizernými kartami, které mu dalo ministerstvo financí, aby ve finále přišel sám, přihodil další částku a prohlásil se za vítěze. Válka sice není (nejen) u mladých lékařů nijak zvlášť populární, což mohlo jednání komplikovat, ale je otázka, proč měl premiér potřebu ministra zdravotnictví z TOP 09 takto ztrapňovat. K dobrým vztahům v koalici to jistě nepřispěje.

Podstatné pro veřejnost je ale něco jiného. Vůbec není jisté, co se od začátku týdne bude dít. Po úsměvech na tiskovce přišly pochybnosti. Některé lékařské organizace nesouhlasí s částkou, kterou premiér slíbil na zvýšení platů lékařů, bezmála deset miliard je jim málo. Šéf Lékařského odborového klubu Martin Engel dokonce označil dění za hnusné divadlo.

Ovšem i kdyby Engel a spol. nakonec ustoupili, vůbec není jasné, jak chce Petr Fiala svůj slib splnit. Slíbil totiž zvýšení platů nejen ve státních, ale i v krajských a soukromých nemocnicích. A tam vláda prostě nedosáhne. Platy v nich jsou jen a jen záležitostí smluv ředitelů a lékařů. Za dodržení současných pravidel Fialův slib prostě splnit nejde, takže není divu, že lékaři zacouvali, protest definitivně neodvolali a čekají, co Fialovi lidé vymyslí.

Čímž se dostáváme k tomu, co je vlastně na celé situaci nejhorší. Jedinou možností, jak slib splnit, je poslat do nemocnic peníze přes Všeobecnou zdravotní pojišťov-

nu. A dodatečný přísun peněz podmínit tím, že je ředitelé rozpustí v platech lékařů. Což má hned dva problémy.

Zprvým tím pojišťovna ztrácí autonomii a stává se jen převodníkem politických rozhodnutí. S takovou by byly zdravotní pojišťovny vlastně zbytečné, peníze by mohl rozdělovat rovnou nějaký odbor na ministerstvu zdravotnictví nebo, vzhledem k tomu, že premiér ministerstvu zjevně nevěří, přímo někdo na Úřadu vlády. Není divu, že se šéf VZP Kabátek ze začátku k plánu vůbec nechtěl vyjadřovat.

Zadruhé by ředitelé nestátních nemocnic ztratili autonomii v rozhodování, komu kolik zaplatí. S nadsázkou se dá říci, že s takovou se rovnou můžeme vrátit ke komplet státnímu zdravotnictví, což je za vlády, které dominuje ODS, tedy deklarovaně pravicová strana, vskutku pozoruhodný vývoj.

Je to celkově smutný pohled: místo aby se vláda snažila zdravotnictví zreformovat, podívala se na to, kde zbytečně utíkají peníze, například která zdravotní zařízení jsou zbytečná – ano, jde o onu mytickou optimalizaci sítě zdravotních zařízení –, pouze udržuje dýchavičný systém při životě doléváním dalších a dalších peněz. Nyní už navíc za cenu ohýbání základních principů a pravidel. Jestli má být toto zdravotnická politika této vlády, tak pak není jasné, čím se vlastně liší politicky od populistů, kteří si s pravidly problémy nedělají, hlavně když vypadají štědře, a je jim jedno, co se bude dít v budoucnu.

Text je upravenou verzí komentáře pro ČRo Plus

~
Místo aby se vláda snažila zdravotnictví zreformovat, pouze udržuje dýchavičný systém při životě doléváním dalších a dalších peněz.

■ Dezinformace

Petr Honzejek
petr.honzejek@hn.cz

Tady končí legrace. Neměl by být Babiš stíhán za šíření poplašné zprávy?

Andrej Babiš je, pokud jde o lhaní, skutečný kreativec. Pokaždé když si člověk říká, že už dosáhl dna, dokáže se zavrtat ještě o kousek hlouběji. Naposledy se mu to povedlo, když tvrdil, že česká armáda poslala všechny své zbraně na Ukrajinu. Tentokrát to ale není jen posun od lži k větší lži. Babiš svým výrokem dosáhl nové kvality. Zatímco dosud bylo možné nad jeho řeči mávnout rukou jako nad pouhým blábolením, nyní je třeba se zcela vážně ptát, zda by neměl být stíhán za šíření poplašné zprávy.

Co přesně Babiš řekl? „Od paní Černochové jsme se dozvěděli, že vlastně všechny zbraně, které naše armáda měla, jsme už poslali na Ukrajinu. No, tak teďka by bylo dobré, abysme měli i nějaké vlastní vybavení,“ vykládal svým fanouškům na Facebooku. Ministryně obrany samozřejmě nic takového, co jí vkládá do úst Babiš, neřekla. Konstatovala pouze, že jsme poslali na Ukrajinu vše, co jsme mohli, tedy vše, co za současné situace může armáda postrádat. Což je něco úplně jiného než to, co sugeroval lidem Babiš.

Věcně vzato by se na Babišově výroku dalo vyučovat, co to je dezinformace. Není to průhledná pitomost typu „Země je placatá“ nebo „ve vakcíně jsou čipy“. Dezinformace je propracovanější. Vezme se nějaký fakt nebo reálný výrok a jemně se poupraví, čímž se jeho smysl posune tak, aby to odpovídalo záměru dezinformátora. Obrana proti „kvalitně“ vyrobené dezinformaci je pak velmi těžká.

Zvlášť nebezpečné je, pokud dezinformace vypouštějí osobnosti, které se těší značné důvěře. Což je přesně tento případ. Podle CVVM věří Andreji Babišovi 42 procent populace, Janě Černochové 14 procent. Jakou má ministryně šanci přesvědčit veřejnost, že Babiš lže a že obranyschopnost země není ohrožena? Nic moc. Babišův výrok má potenciál lidi vyděsit.

Jak to říká trestní zákon? „Kdo úmyslně způsobí nebezpečí vážného znepokojení alespoň části obyvatelstva nějakého místa tím, že rozšiřuje poplašnou zprávu, která je nepravdivá, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.“ Babiš šířil lež o tom, že česká armáda poslala všechny zbraně na Ukrajinu úmyslně, lidi vážně znepokojit mohl. Takže?

■ Střední Evropa

Češi mají Poláky tak nějak rádi, ale stále jim nerozumí

Martin Ehl
martin.ehl@hn.cz

Když v pátek polští přátelé při společném zasedání programové rady Česko-polského fóra, které jsem členem, vyplňovali formuláře k proplacení cesty, ukazoval mi polský kolega, jak funguje v telefonu uložený občanský průkaz. Po rychle stavěných dálnicích je míra digitalizace polského státu dalším důkazem, jak moc v Česku nevíme o severním sousedovi a jak moc nestíháme nejen stavět dálnice či železnice, ale tak nějak se rozvíjet obecně. Ironií je, že kus české dálnice D11, navazující na již v podstatě dokončenou polskou S3, bude stavět polská firma Budimex.

Česko-polské vztahy jsou oficiálně politicky výborné, ale v praxi zatížené mnoha praktickými problémy i letitými předsudky. Kupříkladu jásoť českých liberálů nad tím, že v říjnových parlamentních volbách v Polsku zvítězila dosavadní opozice vedená expremiérem Donaldem Tuskem a že pošle konzervativní národovce do opozice, tlumí jedna věc: Pro Tuska a jeho

pravděpodobného ministra zahraniční Radosława Sikorského nemají vztahy s Českem žádnou prioritu, ba je přímo nezajímají. To může ohrozit plány na český podíl v polském terminálu na zkपालněný plyn LNG a stavbu plynovodu Stork II, kterou podle Poláků v tuto chvíli brzdí spíš Češi.

Byl to ale právě Sikorski, který na návrh tehdejšího českého kolegy Karla Schwarzenberga před téměř patnácti lety souhlasil se založením už zmíněného Česko-polského fóra, které každý rok rozdává granty nevládním organizacím za účelem toho, aby se oba národy lépe poznaly a víc sblížily.

Poslední dobou se zdá, jako by Češi Polsko nově objevili. Začali víc jezdit na dovolenou na polský Balt a polské předvolební snížení daní na potraviny způsobilo doslova nájezdy českých zákazníků do polských supermarketů v pohraničí. Až bude hotová zmíněná D11 a S3, mohlo by se pro Pražany stát samozřejmě jezdit na adventní trhy do Vratislavi, stejně jako dnes jezdí do Drážďan. O turistické přitažlivosti Krakova se není třeba rozepisovat, ale východní regiony, kupříkladu pralesy se zubry

nebo divoké Bieszczady, na objevení českými turisty teprve čekají.

Teprve potom se začne z českého povědomí vytrácet stereotyp o polských obchodnících z osmdesátých a počátku devadesátých let, kteří pašovali cokoli, co mohli prodat za tvrdou měnu v čase nedostatku a hyperinflace. Češi netuší, že řada z nich to dotáhla mezi dnes nejbohatší Poláky. Kupříkladu mnozí nakupují boty v řetězci CCC, který založil a vlastní aktuálně podle časopisu Forbes dvacátý nejbohatší Polák Dariusz Milek. Ten začal jako cyklistický závodník, jenž si za socialismu přivydělával prodejem bot, které přivázel ze sportovních cest z kapitalistické ciziny. A jeho příběh rozhodně není ojedinělý.

Poláci sledující Česko se zase diví, že Čechům nevědí, když polská státní firma Orlen přejmenovává tradiční českou firmu Benzina. Na ekonomiku se mnozí Poláci totiž dívají řecli bychom poněkud nacionalistickou optikou. Stát v Polsku (spolu)vlastní kolem tří tisíc firem, strategických i zcela nedůležitých. Polská firma je pro mnohé jen taková, která má i opravdu polské vlastníky. Z tohoto pohledu polských

puristů na český trh expandující stavaři z Budimexu (většinový vlastník španělský Ferrovial) nebo internetový prodejce Allegro (největší balíky akcí mají investiční fondy se sídlem v Lucemburku a v Londýně) nejsou už polské firmy.

Ale i Poláci jsou pragmatici a nakupují v největším řetězci diskontních prodejen Biedronka, tedy Beruška, který sice nabízí drtivou většinu produktů polské produkce, ale patří Portugalcům. Pro Čechy zase výrobky se značkou „Made in Poland“ nemají vůbec punc kvality, i když jich používají čím dál více.

Pro Poláky jsou Češi pragmatici neochotní bojovat za vlastní zem, pro Čechy jsou Poláci zastydlí konzervativní katolíci, kde ženy nemohou jít na potrat. Přitom třeba právě v tomto bodě polská společnost prochází radikální proměnou a hlavně mladí Poláci už nemají katolickou církev za tu nejdůležitější instituci ve svém životě.

Prostě, jak v pátek řekl nový předseda české části programové rady Česko-polského fóra Vít Dostál, Češi a Poláci se tak nějak mají rádi. Dodejme ale, že tento vztah nejde pod povrch. Tedy zatím.

■ Volební průzkumy

Michal Sirový
autori@hn.cz

Víte, kolik českých vlád dokázalo obhájit svůj volební výsledek? A dokáže to ta současná?

Získá na podzim 2025 současná vládní koalice opět sněmovní většinu, nebo ji ztratí? To je klíčové téma veřejné debaty nejen posledních dní, kdy se volební síla vládních stran probírá v souvislosti se stávkou ve školství, protesty ve zdravotnictví a cenami energií. Co říkají data? Podpora vládní pětikoalice mírně klesá, v aktuálních průzkumech se pohybuje okolo 38 procent. Opoziční dvojice ANO a SPD má ve stejných průzkumech asi 44 procent. Pokud bude chtít současná vládní koalice aspoň 101 poslanců i po příštích volbách, musí takřka jistě obhájit svůj volební výsledek z roku 2021 a získat něco přes 43 procent hlasů. Jak často ale dokázaly vlády v historii České republiky obhájit svůj volební výsledek?

Odpověď je tvrdá: Nikdy. Od roku 1996 obhajovalo v Česku volební výsledek celkem sedm vlád. A ve všech případech získaly vládní strany méně než ve volbách předchozích.

První sněmovní volby od vzniku České republiky se odehrály v roce 1996. Vláda z nich vzniklá – ODS, ODA, KDU-ČSL – v nich obdržela 44,1 procenta hlasů. V těch v roce 1998 už ale jen 36,7 procenta. Ztratila přibližně 7,5 procentního bodu.

Z voleb 1998 vzešla menšinová vláda ČSSD. Ta ztratila v nadcházejících volbách jen dva procentní body a z tohoto hlediska se jedná o nejspěšnější vládu od vzniku České republiky. Ani ona ale tedy neobhájila svůj výsledek.

V roce 2002 vyhrála volby ČSSD a vytvořila vládu s Unii svobody a KDU-ČSL s celkovou podporou 44,5 procenta hlasů. Za čtyři roky získaly o 4,6 procentního bodu méně a k vládě se po dvou obdobích v opozici vrátila ODS. Ta v roce 2006 obdržela i se svými koaličními partnery, které získala v Zelených a KDU-ČSL,

celkem 48,9 procenta hlasů. Za čtyři roky to bylo o 22 procentních bodů méně. I pokud bychom k vládnoucím stranám přidali TOP 09, která vznikla v tomto období a brala voliče jak ODS, Zeleným i KDU-ČSL, stejně by tento blok ztratil proti roku 2006 asi pět procentních bodů.

Podobně velký volební propad zažila i další vláda ODS, TOP 09 a Věcí veřejných. Jejich podpora se propadla o 28 procentních bodů.

Následovala vláda ČSSD, hnutí ANO a KDU-ČSL. A přestože vládla v ekonomicky dobrých časech, ani ona nedokázala obhájit svůj výsledek. V roce 2013 získala 45,9 procenta hlasů, za čtyři roky už jen 42,7 procenta.

Poslední vláda, která prozatím obhajovala svůj výsledek, byla menšinová vláda ANO a ČSSD. V roce 2017 získala 36,9 procenta hlasů, v roce 2021 jenom 31,8 procenta hlasů. Pokud bychom přidali k menšinové vládě i KSČM, která držela menšinovou koalici u moci, byl by propad ještě výraznější.

České vlády tak při obhajobě ztratily v průměru okolo deseti procentních bodů.

Fialova vládní pětikoalice je tak v nezáviděníhodné situaci. Aby opět získala 101 poslanců,

~
České vlády při pokusu o obhajobu volebního výsledku ztratily v průměru okolo deseti procentních bodů.

měla by velmi pravděpodobně dosáhnout alespoň stejného výsledku jako v roce 2021. Ideálně ale většího, neboť podpora ANO a SPD je už na 44 procentech hlasů a do sněmovny mohou proniknout i aktuálně neparlamentní subjekty. Jenže jak jsme si ukázali na příkladech z české volební historie, pro podobný úspěch vládních stran u nás neexistuje precedent. Každá vláda nakonec v své obhajobě procenta ztratila.

Existuje ale přinejmenším jeden argument, který může současně vládě pomoci. Žijeme v době velké politické polarizace. Jak v Česku, tak dalších okolních státech. V důsledku to znamená, že společnosti jsou rozdělené na dva tábory a mezi těmito tábory voliči nijak výrazně nepřeskakují. Je to i vidět na preferencích současných vládních stran. Přestože je nyní vláda velmi nepopulární (důvěruje jí jen asi pětina Čechů), voličská podpora stran pětikoalice spadla od voleb asi jen o pět procentních bodů. Její voliči z roku 2021 prostě nemají alternativu a u svých stran tak zůstávají. Jen zlomek z nich přechází do druhého tábora. Další část z nich pak deklaruje, že nechce volit nikoho. Díky tomuto „zabetonování“ tak nemůžeme čekat, že by byl výsledek pro pětikoalici v roce 2025 nějak výrazně jiný než v roce 2021. Skoro můžeme vyloučit propady z let 2010 a 2013, kdy vlády poztrácely i 20 procentních bodů.

Na druhou stranu, polarizace nezaručuje, že vládní koalice své pozice obhájí. Spíš jen to, že neztratí výrazně. Nejpravděpodobnějším scénářem je tak její porážka a odchod do opozice.

Autor je ekonom a profesionální volební sázkař

■ Fotokomentář

Zakopat se! Ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskij nařídil vojákům rychle budovat opevnění na všech hlavních úsecích fronty. Ukrajinské síly na počátku léta zahájily dlouho očekávanou protiofenzivu, která však až dosud nevedla k přelomu situace na bojišti, a mezitím ruské jednotky zejména na východě země opět přešly do útoku. Hrozí, že Putinova vojska budou v příštím roce bojovat z pozice silnějšího. Foto: Profimedia

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

REDAKCE: 233 071 111
REDAKCE@HN.CZ
PŘEDPLATNÉ: 217 777 888
ADRESA:
PERNEROVA 673/47,
186 00 PRAHA 8

Vydává Economia, a.s.,
IČO 28191226

• **Šéfredaktor**
Hospodářských novin
Jaroslav Mašek

• **Zástupci šéfredaktora**
Milan Mikulka, Petr Honzejk,
Michaela Ryšavá

• **Manažer redakce**
Martin Denemark

• **Názory** Petr Honzejk

• **Analýtik HN** Martin Ehl

• **Domácí** Michaela Ryšavá

• **Zahraničí** Tomáš Procházka

• **Ekonomika** Milan Mikulka

• **Víkend** Tomáš Procházka

• **Pročte** Gabriela Marešová

• **Vedoucí vizuálního oddělení** Matej Slávik

• **Zlom** Zdeněk Fried

• **Autor layoutu HN**

Jan Vyhnánek

• **E-MAILY:**
jmeno.prijmeni@hn.cz

• **PŘEDPLATNÉ**
tel.: 217 777 888,
predplatne@economia.cz

• **INZERCE:**
inzerce@economia.cz

• **MARKETING:**
Eva Došková,
eva.doskova@economia.cz

• **PŘÍJEM INZERCE**

tel.: 233 073 169

Hospodářské noviny používají

zpravodajství agentur

ČTK a Thomson Reuters.

Tiskne: Czech Print Center –

tiskárna Praha a Ostrava

Četnost vydání:

pondělí až pátek,

místo vydání Praha

Autorská práva vykonává

vydavatel. Jakékoli užití

části nebo celku, zejména

rozmnožování a šíření

jakýmkoli způsobem

(mechanickým nebo

elektronickým) i v jiném

než českém jazyce

bez písemného svolení

vydavatele je zakázáno

Jednotlivé složky HN jsou

samostatně neprodejné.

© 2023 Economia, a.s.

Ročník LXVII

Nevyžádané příspěvky

se nevracejí

MK ČR E 4689

Audit nákladu: ABC ČR.

Hospodářské noviny

ISSN 0862-9587 (Print)

Hospodářské noviny

ISSN 2787-950X (Online)

Internet www.hn.cz

Václav Lavička
vaclav.lavicka@hn.cz

Přepych na kolejích. Další Francouz opráší slavnou značku Orient Express

Apartmá s vyhrávanými mramorovými stěnami, perskými koberci a vlastní koupelnou, snídaně podávané na zlateném nádobí i do postele. Za dveřmi komorník, který kdykoli přinese kaviár či správně vychlazené šampaňské. Bujaré večírky a tanec při živé hudbě v nočním baru. Tyto a další zážitky skýtají superpřepychové výletní vlaky, kde si božskou jízdu za pekelné ceny užívají dámy v honosných toaletách a páni ve smokingu.

Tyto luxusní vlaky si společenská smetánka dopřávala již koncem 19. století na výletních trasách od ruské Sibíře po portugalský Lisabon, od Petrohradu po egyptský Luxor. Symbolem tohoto výnosného byznysu se mezi první a druhou světovou válkou stal Orient Express na proslulé trase Paříž–Istanbul.

Novodobý lesk mu podle časopisu Manager Magazin dodal nejbohatší Evropan Bernard Arnault (74 let), spoluzakladatel a šéf konglomerátu LVMH Moët Hennessy Louis Vuitton, jenž se díky četným akvizicím stal největším světovým prodejcem různého luxusního zboží.

Francouzskému miliardáři, králi světového luxusu, ale oděvy, obuv, kabelky, šperky, parfém, vína a koňaky nestačily. Arnault v prosinci 2019 za 2,3 miliardy eur koupil britskou společnost Belmond Management Limited, založenou v roce 1976 jako Orient Express Hotels a registrovanou na Bermudách. Tím do svého portfolia získal nejenom hotely a výletní říční lodě, ale také přepychové vlakové soupravy pro „ultraluxusní“ cestování ve stylu retro napříč Evropou.

Francouzský souboj na kolejích

Arnault si s nějakou vážnou konkurencí v tomto velice úzkém cestovatelském segmentu dosud těžkou hlavu dělat nemusel. Ale brzy tomu bude jinak. Do podnikání s „luxusem na kolejích“ vstupuje další Francouz Sébastien Bazin (61 let), majitel a šéf největšího hotelového řetězce v Evropě AccorHotels, zahrnujícího například značky Ibis, Mercure, Sofitel a Raffles.

Bazin, který je ve Spojených státech znám především jako investiční bankéř, nemá žádné zkušenosti s podnikáním na kolejích, ale jako zkušený hoteliér a obchodník v zábavním průmyslu ví, do čeho jde. Bazin navíc v nadcházejícím souboji s Arnaultem drží v rukách důležitý trumf. Na rozdíl od něho vlastní obchodní značku „Orient Express“. V roce 2017 její polovinu odkoupil od francouzských státních drah SNCF, loni ji získal celou. S partnerem se zároveň dohodl, že opráší její slávu a využije ji na původní historicky proslulé trase Paříž–Istanbul se zastávkou v chorvatském Splitu. Mělo by se tak stát v roce 2025.

Vlaková souprava „Orient Express 2.0“ bude složena ze 17 historických vagonů z původního istanbulského Orient Expressu. Čirou náhodou je v roce 2015 objevil Francouz Arthur Mettetal, zabývající se dějinami železnice, ve stanici Malaszewicze nedaleko polsko-běloruské hranice. I když stály pod širým nebem, kupodivu se zachovaly, včetně vnitřního vybavení, bez většího poškození.

Vagony byly o tři roky později přepraveny do Francie, kde je odborníci restaurovali. Prá-

ce řídil proslulý architekt a designér Maxime d'Angeac, který se přes 20 let podílel na různých projektech luxusních značek, jako jsou Daum, Hermès neb Guerlain. „Jde o reinterpretaci legendárního vlaku pojetého jako nový symbol francouzského luxusu, na němž se podíleli ti nejlepší francouzští mistři rukodělné práce,“ uvedl architekt.

„Máme značku, kterou díky její slavné historii zdobí všechno – romantika, dobrodružství, luxus a lesk dané doby. Prostě jsem se do ní zamiloval,“ říká Sébastien Bazin, který má v nadcházejícím souboji s Bernardem Arnaultem po ruce ještě jeden trumf. AccorHotels hodlá již v příštím roce na železniční síť Apeninského poloostrova vypravit luxusní

vlak značky „Orient Express La Dolce Vita“. Vlak pro 62 cestujících bude jezdit na osmi trasách, například mezi Benátkami a Římem a bude zajíždět také na Sicílii. Na palubě bude k dispozici kromě jiného i fotograf, který cestujícím na přání pořídí klasické polaroidky. Nejdražší jednosměrná jízdenka ve vlakovém apartmánu vyjde na 14 tisíc eur (v přepočtu zhruba 345 tisíc korun). Okružní jízda (dvě noci) začíná na 10 tisících eurech.

Z Paříže do Istanbulu za milion

Arnaultova firma Belmond v současné době provozuje asi půl tuctu přepychových „vlaků romantiky a nostalgie“, nejen v Evropě, ale také v Singapuru a Malajsii. Nejznámější z nich se nazývá Venice Simplon-Orient-Express. Je také nejdražší. Například zimní cesta z Benátek do Paříže, při které souprava během noci překonává zasněžené Alpy, zatímco nobl společnost si užívá bujarý večírek v baru i s živou hudbou, přijde nejméně na 9095 eur (v přepočtu asi 230 tisíc korun). Lze si ale dopřát i apartmá za 23 796 eur, kde je cestujícím po celou cestu neustále po ruce komorník.

Název „Venice Simplon-Orient-Express“ vznikl po první světové válce, kdy vlaky vypravované z Francie objížděly Německo přes švýcarský Simplonský tunel, dlouhý skoro 20

ba šest dnů s tím, že pasažéři v rámci turistické zastávky přenocují v Budapešti a Bukurešti.

Bernard Arnault sice vlastní kolem 75 luxusních značek, mimo jiné Dior, Louis Vuitton, Tiffany, ale na provozování Venice Simplon-Orient-Express, jenž jezdí 41 let, má jenom licenci.

Na začátku byly vozy na spaní v USA

Za zakladatele či inspirátora luxusního cestování po železnici napříč Evropou se považuje belgický stavební podnikatel Georges Nagelmackers (1845–1905), syn bohatého bankéře a také milovník dobrého jídla, který se rád obklopoval přepychem.

Během svého cestování po USA na vlastním těle poznal vpravdě spartánské podmínky v tamních spacích vagoncích. Tehdy si umínil, že je zavede také na evropské železnici, ale pasažérům přitom nabídne veškeré pohodlí a servis jako v nejlepších grandhotelech.

Díky jeho „Compagnie internationale des wagons-kits et des grand express européens“ (CIWL) si mohla společenská elita „belle époque“ („zlatých časů“ zahrnujících období 1890–1914) užívat luxusního cestování po celé Evropě, včetně tehdejšího carského Ruska.

Belgického podnikatele nejvíce proslavila přepychové zařízení vlaková souprava, kterou vypravil z Paříže přes Vídeň, Budapešť a Sofii

Venice Simplon-Orient-Express byl vždy vnímán jako symbol prestiže, bohatství a moci. I dnes musí být cestující vybraně oblečení. Za jízdenku na trase Paříž–Istanbul zaplatíte od milionu korun výš. Foto: Shutterstock

~
Máme značku, kterou díky její slavné historii zdobí všechno – romantika, dobrodružství, luxus a lesk dané doby. Prostě jsem se do ní zamiloval.

kilometrů. Dnes ale projíždí nikoli Simplonským, nýbrž Brennerským tunelem.

Vlak označovaný zkratkou VSOE nikdy nebyl vnímán jako běžný dopravní prostředek, nýbrž jako symbol prestiže, bohatství a moci. Má pevný jízdní řád na nejrůznějších trasách, například Paříž–Benátky nebo Paříž–Vídeň a vybrané spoje zajíždí také do tureckého Istanbulu.

Na trase Paříž–Istanbul nabízí místo pro 108 cestujících, kteří musí být při každé příležitosti honosně oblečení. Jízdenka začíná na 40 966 eurech (v přepočtu zhruba milion korun). Arnaultův „Orient Express“ v současné době urazí cestu z Paříže do Istanbulu za zhruba

do tehdejší Konstantinopole (dnes Istanbul) poprvé v roce 1883. Usednout ve vagoncích tehdy mohli pouze muži s podmínkou, že umí zacházet s revolverem. To kdyby vlak někdo přepadl, šlo přece o výlet do tajemného Orientu.

Cesta tehdy trvala 81 hodin a 40 minut. Stolovalo se na damašku, popíjela ta nejlepší vína z Bordeaux. Orient Express slavil obchodní úspěch, neboť o zámožnou klientelu neměl nouzi. A díky slavné detektivce „Vražda v Orientu“ Agathy Christie (kniha poprvé vyšla v lednu 1934) se z něho stal mýtus.

Slavný vlak zvěčnil také agent 007 James Bond ve filmu „Srdečný pozdrav z Moskvy“ z roku 1963, se Seanem Connerym.